

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Івано-Франківський навчально -науковий інститут менеджменту
Західноукраїнського національного університету

Кафедра міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту ІФННІМ

МАКСИМЕЦЬ Назар Андрійович

Перспективи розвитку валютних ринків у світі в умовах трансформації сучасних економічних процесів / Prospects for the development of currency markets in the world in the conditions of transformation of modern economic processes

спеціальність 051 «Економіка»,
освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ЕМЕім-21
Н.А. Максимець

Науковий керівник
д.е.н., проф., Р. Я. Баран

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 202_ р.
Зав. кафедри
_____ І. М. Білецька

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНИХ РИНКІВ У СВІТІ.....	7
1.1. Сутність, основні складові та значення міжнародних валютних ринків.....	7
1.2. Теоретичне обґрунтування визначальних чинників розвитку валютних ринків у світі.....	15
1.3. Суб’єкти міжнародних валютних ринків	20
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНИХ РИНКІВ В СВІТІ	26
2.1. Аналіз динаміки розвитку світового валютного ринку	26
2.2. Аналіз розвитку валютного ринку Forex в світі	34
2.3. Аналіз розвитку валютних ринків в окремих країнах світу в умовах пандемії COVID–19.....	39
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНИХ РИНКІВ У СВІТІ.....	49
3.1. Перспективи впливу криптовалют на валютні ринки та на економіку країн світу в умовах глобалізації.....	49
3.2. Сучасний стан та тенденції валютних ринків в контексті їх впливу на світову економіку	55
Висновки до розділу 3	62
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі відбувається значний розвиток світової економіки. Для економічного розвитку вирішальним компонентом є успішна торгівля фінансовими інструментами, зокрема у фінансовому секторі особливу роль відіграє валютний ринок. Він має вплив на всі сфери економічної діяльності. Більше того, ефективне функціонування міжнародних фінансових ринків, зокрема валютних, є необхідною умовою для нормального економічного розвитку.

За останні роки валютні ринки стали дуже популярними завдяки зростанню інтеграційних процесів. Транзакції на світовому валютному ринку є важливою складовою банківського бізнесу як в Україні, так і в світі. На сьогоднішній день торгівля значно збільшується, а кількість країн–учасниць постійно зростає. У сучасній валютній системі коливання валютних курсів є негативним фактором, що заважає розвитку міжнародної торгівлі та міжнародних розрахунків. Тому проводиться пошук шляхів підвищення стабільності валютних курсів.

Зараз відбуваються глобальні зміни на валютному ринку, що впливає на сферу резервної валюти. У зв'язку з цим, необхідно адаптуватися до нових реалій XXI століття, які включають знецінення валют, збільшення частки недоларових валютних резервів, перехід до розрахунків у національній валюті та розвиток міждержавного співробітництва. Все це вимагає від учасників ринку гнучкості та швидкого реагування на зміни.

У цьому контексті важливо оцінити тенденції та проблеми міжнародного валютного ринку, а також визначити місце валютного ринку в загальній структурі світових фінансових ринків та його безпосередній вплив на розвиток світової економічної системи.

Огляд літератури з теми дослідження. Значний внесок в теорію, пов'язану із питаннями функціонування міжнародних валютних ринків, належить зарубіжним та вітчизняним фахівцям, серед них:

Тетяна Бабійчук, Олена Береславська, Станіслав Боринець, Антон Груй, Олександр Дзюблюк, Інна Гончарук, Юлія Макаренко, Олександр Манжура, Катерина Краус, Інна Набок, Марина Ричка, Станіслав Слободяник, Дмитро Салмінський. Увага науковців до цієї теми зумовлена надзвичайною актуальністю питання та швидким розвитком валютно–кредитних відносин, що вимагає детального дослідження ринку.

Проте, незважаючи на багато публікацій, присвячених проблемам та перспективам розвитку валютних ринків у світі, питання розвитку міжнародних валютних ринків є недостатньо дослідженим, що знижує ефективність діяльності валютних транзакцій на ринку. Потребують дослідження також сучасний стан та тенденції світового валютного ринку.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є комплексне дослідження особливостей функціонування валютних ринків у світі, розгляд теоретичних положень щодо розвитку міжнародних валютних ринків, а також визначення тенденцій та перспектив розвитку валютних ринків у світі.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішувалися наступні **завдання:**

1. Проаналізувати сутність, основні складові та значення міжнародних валютних ринків.
2. Розглянути теоретичне обґрунтування визначальних чинників розвитку валютних ринків у світі.
3. Розкрити суб'єктів міжнародних валютних ринків.
4. Проаналізувати динаміку розвитку світового валютного ринку.
5. Провести аналіз розвитку валютного ринку Forex в світі.
6. Простежити розвиток валютних ринків в окремих країнах світу в умовах пандемії COVID–19.
7. З'ясувати перспективи впливу криптовалют на валютні ринки та на економіку країн світу в умовах глобалізації.

8. Визначити сучасний стан та тенденції валютних ринків в контексті їх впливу на світову економіку.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є міжнародний валютний ринок.

Предметом дослідження є сучасний стан та тенденції світового валютного ринку.

Методологія дослідження. При доведенні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій, обробці та аналізі матеріалів дослідження використовувався системний підхід до вивчення проблеми, що розглядається, а також такі прийоми і методи дослідження як спостереження, абсолютні та відносні величини, порівняльний та факторний аналіз, загальнонаукові методи пізнання об'єктивної природи економічних явищ і процесів, фундаментальні положення теорії менеджменту і маркетингу, наукових узагальнень.

Інформаційна база роботи. Інформаційну базу дослідження склали основні положення фундаментальних праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячені розвитку міжнародного валютного ринку, матеріали науково–практичних конференцій, періодичні видання. Емпіричною базою дослідження слугують дані офіційних джерел статистичної інформації, звіти провідних дослідницьких компаній Statista, UNCSTAD та інші інформаційні видання.

Наукова новизна проведеного дослідження визначається отриманням наступних наукових результатів:

- визначено розширений перелік різних типів інструментів валютного регулювання;
- уточнено різні сегменти розвитку валютного ринку у світі;
- визначено можливості та загрози розвитку міжнародного валютного ринку;
- визначено сучасний стан та тенденції валютних ринків в контексті їх впливу на світову економіку.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що проведений аналіз сучасного стану світового валютного ринку дозволив визначити тенденції його розвитку, зокрема, можливості та загрози розвитку валютних ринків у світі, а також перспективи розвитку міжнародного валютного ринку, що дасть змогу більш якісно використовувати їх при розбудові вітчизняного валютного ринку.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися автором на науково-практичних конференціях «Сучасні детермінанти соціально-економічного розвитку» (Івано-Франківськ, 18 травня 2023 року) та «Актуальні проблеми глобалізованого світу» (Івано-Франківськ, 19 жовтня 2023 року).

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 73 сторінки комп'ютерного тексту, у тому числі 12 таблиць, 11 рисунків та список використаних джерел зі 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНИХ РИНКІВ У СВІТІ

1.1. Сутність, основні складові та значення міжнародних валютних ринків

У сучасній світовій економіці міжнародні валютні ринки є найбільшими фінансовими ринками світу і відіграють ключову роль у забезпеченні взаємодії між компонентами світового фінансового ринку.

Фінансові ринки – це системи, які сприяють обміну фінансовими інструментами, такими як депозити, кредити, облігації, акції та державні цінні папери. Операції на фінансових ринках можуть відбуватися на біржах, по телефону або за допомогою інших електронних засобів зв'язку.

Фінансові ринки – це сукупність грошових ринків, на яких люди беруть гроші в борг на короткі проміжки часу, наприклад, на одну ніч або до одного року; ринків капіталу, на яких люди беруть гроші в борг на період більше одного року; боргових ринків, які спеціалізуються на купівлі–продажу облігацій; і ринків єврооблігацій, на яких торгують облігаціями, номінованими у валюті, відмінній від національної валюти країни–емітента.

«Інші складові фінансових ринків включають ринки цінних паперів (також відомі як фондові ринки), на яких котируються акції різних компаній; товарні ринки, які спеціалізуються на торгівлі сировинними товарами, такими як пшениця, кава та мінерали; ринки похідних фінансових інструментів, таких як ф'ючерсні контракти та опціони; ф'ючерсні ринки, на яких люди домовляються про торгівлю певною кількістю товарів чи фінансових інструментів у певний момент у майбутньому; валютні ринки, на яких відбувається купівля–продаж різних валют; ринки фінансових послуг, що включають в себе установи, які пропонують фінансові послуги; депозитарні та не депозитарний ринки. Не всі ці компоненти є у всіх країнах, а особливо там,

де валютні ринки все ще перебувають на ранній стадії» [40].

«Валютний ринок – це сукупність валютних та організаційних відносин, пов'язаних з проведенням валютних операцій, міжнародним клірингом та, за певних умов, кредитуванням в іноземній валюті» [40].

Характерними рисами цього ринку є такі:

- валютний ринок є нематеріальним;
- не має конкретного місця розташування або ж єдиного центру;
- механізм його дії полягає в обміні валют між країнами;
- є можливість повної свободи відкриття чи закриття позиції, а також змога торгувати онлайн цілодобово;
- міжбанківський ринок;
- характеризується гнучкістю системи в організації торгівлі і гнучкістю стратегії при оплаті за укладені угоди;
- це один з найбільш ліквідних ринків, оскільки на ньому можна торгувати різними валютами;
- він є глобальним, тобто функціонує у світовому масштабі завдяки телекомунікаційним та інформаційним процесам.

«Світовий валютний ринок є сукупністю національних валютних ринків розвинених країн і деяких країн, які в процесі розвитку, що служить базою світової валютної системи. Він формує валютний курс національної грошової одиниці та є організаційним середовищем для операцій з іноземною валютою» [34].

«Основним товаром цього ринку є іноземна валюта в різних формах, а переважають операції з депозитами в іноземній валюті за вимогами (до запитання)» [34].

«Депозити на вимогу – це кошти, що використовуються для здійснення валютних операцій між банками, які працюють на валютному ринку. В Україні це поняття визначено постановою Правління Національного банку України» [34]. Потрібно описати процес валютних операцій, які здійснюються банківськими дилерами. Вони тримають безстрокові вклади в іноземній валюті

в банках–кореспондентах, що дозволяє їм здійснювати купівлю та продаж валюти. Валютні операції здійснюються шляхом переказу коштів з рахунку одного банку на рахунок іншого банку за допомогою депозитів у відповідній валюті. Такі операції можуть бути використані для оплати міжнародних транзакцій. Саме так працює механізм валютних операцій. До прикладу, припустимо, що американська компанія має оплатити німецькій компанії за постачання товару. Компанія доручає своєму банку зняти цю суму зі свого доларового рахунку і перерахувати її на рахунок постачальника в банку в Німеччині для оплати. В обмін на депозит в євро, який буде використаний для платежу німецькому постачальнику, американський банк переказує долари за готівковим обмінним курсом з рахунку американської компанії на рахунок німецького банку.

«Міжнародний валютний ринок – це інтеграція національних валютних ринків у глобальну систему. Існує три рівні ринків: роздрібна торгівля, оптова міжбанківська торгівля та міжнародна торгівля. Операції на міжнародному рівні передбачають арбітражну торгівлю на двох або трьох ринках». [19, с.145].

Валютні операції на валютному ринку є важливим інструментом для здійснення переказу коштів між резидентами різних країн. Вони можуть бути використані як у розрахунково–платіжних операціях (наприклад, купівля–продаж товарів і послуг), так і в кредитно–фінансових операціях, таких як інвестування в ліквідні та основні фонди вітчизняних компаній у власній валюті з використанням валютних кредитів.

Валютний ринок є важливим елементом світових фінансових ринків, який відображає взаємодію між міжнародними валютними курсами та процентними ставками на короткострокові кошти. Цей ринок є ключовим ціновим параметром та визначає рух грошових потоків у глобальному масштабі.

Валютний ринок відображає взаємодію курсів валют та відсоткових ставок за короткостроковими капіталами у різних країнах, які є головним ціновим параметром світового фінансового ринку та лежать в основі переміщення грошових потоків у світовому масштабі. Валютні ринки як вагома

складова національної економічної системи та глобальної економіки в цілому виконують такі основні функції (рис. 1.1):

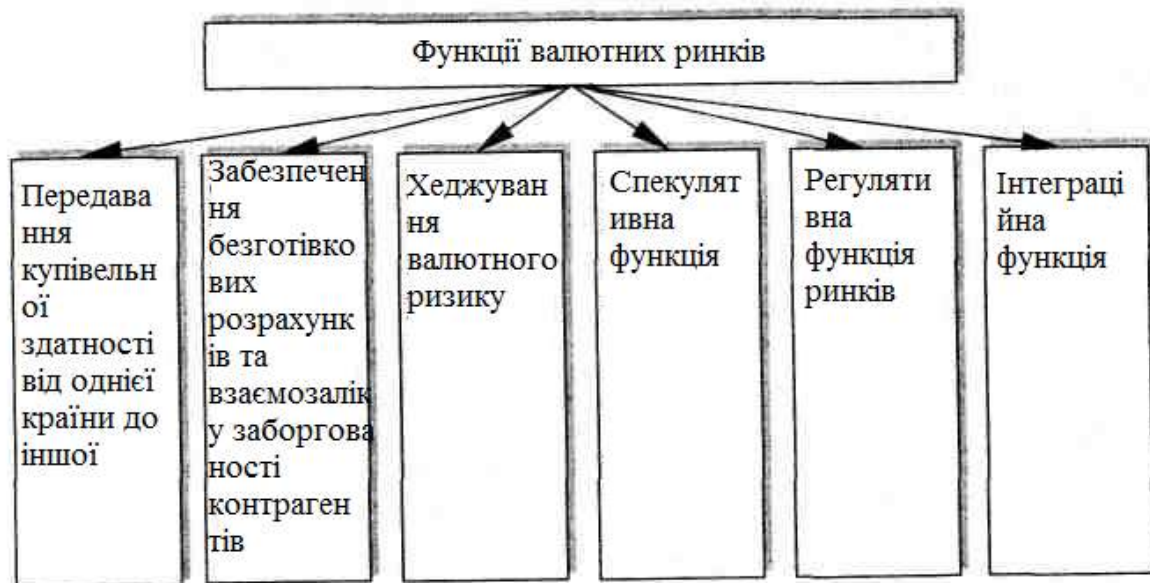

Рис. 1.1. Функції валютних ринків

Складено на основі [32].

1. Передавання купівельної здатності від однієї країни до іншої створює необхідні умови для своєчасного здійснення міжнародних економічних операцій. Купуючи іноземну валюту на валютному ринку, організації можуть використовувати її для придбання іноземних товарів, послуг та фінансових активів з певною купівельною здатністю;

2. Концентрація валютних коштів на кореспондентських рахунках іноземних комерційних банків для забезпечення безготівкових розрахунків та взаємозаліку грошової дебіторської та кредиторської заборгованості контрагентів у зовнішній торгівлі;

3. Хеджування валютного ризику – це угоди, які учасники валютного ринку укладають з метою захисту від можливих втрат, пов'язаних з негативними змінами валютних курсів. Сторона хеджування – це та сторона, яка торгує іноземною валютою і розраховує отримати «м'яку» валюту. Якщо обмінний курс знизиться по відношенню до її національної валюти, або сплатити зобов'язання у «твердій» валюті, якщо обмінний курс підвищиться по

відношенню до її національної валюти;

4. Спекулятивна функція, яка полягає в тому, щоб отримати прибуток на основі ризикування різницею валютних курсів між різними країнами або на різних валютних ринках. Валютна спекуляція здійснюється за допомогою різних кредитних документів та платіжних інструментів, які номіновані в іноземній валюті;

5. Регулятивна функція ринків. Ця функція проявляється двома способами: арбітраж обмінних курсів, що виникає через ринкові розбіжності, та валютна інтервенція з боку монетарної влади;

6. Інтеграційна функція. Валютний ринок, який виступає центральною (сполучною) ланкою між національними фінансовими ринками та міжнародними ринками єврокапіталу, забезпечує взаємодію та інтеграцію цих ринків у світову систему.

На міжнародних валютних ринках проводяться різні типи конверсійних операцій, які полягають у купівлі та продажу валют різних країн за узгодженим обмінним курсом на певну дату. Мета таких операцій – отримати максимальний прибуток від обміну валют.

«Конверсійні процеси включають операції з негайною поставкою іноземної валюти, такі як «тод», «том» або «спот» та операції зі зміною валютного курсу в майбутньому, такі як форварди, свопи, ф'ючерси та опціони» [38].

Валютні ринки є важливим інструментом для міжнародної торгівлі та інвестицій, оскільки дозволяють конвертувати валюту. Вони допомагають компаніям здійснювати платежі в інших валютах, що сприяє збільшенню обсягів торгівлі. Крім того, «валютні ринки підтримують спекуляції та оцінку валютних цінностей, що може бути вигідним для інвесторів» [54].

«У 1970–х роках сучасний валютний ринок сформувався після тривалого періоду урядових обмежень на валютні операції в рамках Бреттон–Вудської системи валютного контролю. У багатьох країнах змінився режим обмінного курсу з фіксованого на плаваючий, що означає, що вартість національної

валюти визначається на вільному ринку, а не за фіксованим курсом, як це було раніше за Бреттон–Вудською системою» [54].

На відміну від фондового ринку, валютний ринок розділений на різні рівні доступу. Найвищим рівнем є міжбанківський валютний ринок, який складається з великих комерційних банків і торговців цінними паперами. (таблиця 1.1):

Таблиця 1.1

Найбільші комерційні банки в світі 2023 р.

Ранг	Ім'я	Відсоток ринку
1	JP Morgan	10,78 %
2	UBS	8,13 %
3	Ринки ХТХ	7,58 %
4	Deutsche Bank	7,38 %
5	Citi	5,50 %
6	HSBC	5,33 %
7	Торгівля Jump	5,23 %
8	Goldman Sachs	4,62 %
9	Державна вулична корпорація	4,61 %
10	Bank of America Merrill Lynch	4,50 %

Складено за [38].

На міжбанківському ринку спред – це різниця між найкращою ціною купівлі та продажу активу. Різниця між цінами збільшується зі зниженням рівня доступу, але може бути зменшена для трейдерів, які можуть гарантувати торгівлю великими обсягами. Рівні доступу визначаються розміром «лінії», з якою торгують. «На міжбанківський ринок вищого рівня припадає 51% усіх операцій» [46]. «З малих банків починається ланцюг фінансових установ, який закінчується великими транснаціональними корпораціями, хедж–фондами та роздрібними маркет–мейкерами» [27].

«Компанії, які в пошуках іноземної валюти для оплати товарів та послуг, є важливим компонентом валютного ринку. Хоча їхні операції зазвичай мають незначний вплив на ринковий обмінний курс у короткостроковій перспективі, торговельні потоки є рушійною силою, що визначає довгостроковий напрямок руху валютного курсу. Окремі транснаціональні корпорації можуть впливати на ринок непередбачуваним чином через наявність ризиків, які не є загальновідомими для інших учасників ринку» [29].

«На валютному ринку саме центральні банки є важливою ланкою, адже вони прагнуть тримати під контролем пропозицію валюти, інфляцію та відсоткові ставки. Центральні банки використовують свої великі валютні резерви для стабілізації ринків та встановлюють офіційні або неофіційні обмінні курси для своїх валют. Однак ефективність роботи центральних банків у забезпеченні стабільності ринку може бути сумнівною, оскільки вони не зможуть зазнавати великих втрат, як інші трейдери. Також немає переконливих доказів того, що торгівля приносить вигоду центральним банкам» [37].

Кожна країна має свій національний банк, який встановлює щоденний фіксований курс валюти. Фіксований обмінний курс використовується центральними банками, дилерами та трейдерами як індикатор ринкової поведінки та відображає справжню вартість рівноваги на ринку.

Для стабілізації валюти може бути достатньо очікування або навіть чуток про втручання центрального банку. Однак у країнах з режимом «брудного» плаваючого валютного курсу активні інтервенції можуть відбуватися кілька разів на рік. Та досягти бажаної мети центральним банкам не завжди вдається, оскільки об'єднані ринкові сили просто можуть пересилити будь-який центральний банк. У різний час у світі можна було простежити декілька таких варіантів. До прикладу, крах механізмів обмінних курсів, зокрема в Європі в 1992–1993 роках та нещодавно в Азії.

Інвестиційні компанії, що керують великими рахунками від імені клієнтів, таких як пенсійні фонди та благодійні організації, використовують валютний ринок для полегшення торгівлі з іноземними цінними паперами.

На цьому ринку все більше спекулятивних трейдерів, які тепер торгують через брокерів та банки. В США діяльність роздрібних брокерів контролюється Комісією з торгівлі товарними ф'ючерсами та Національною ф'ючерсною асоціацією. Але їхній ринок вже був об'єктом валютного шахрайства. Тому в 2010 році NFA змусила своїх членів, які торгують на валютному ринку, реєструватися як консультанти з торгівлі іноземною валютою. Члени NFA, КФМ та КУА тепер мають підвищені вимоги до мінімального чистого капіталу для торгівлі на ринку Форекс. Деякі валютні брокери працюють у Великобританії з правилами Управління з фінансового нагляду та є частиною ширшої індустрії позабіржових деривативів, включаючи маржинальну торгівлю та фінансові спред-беттінг (це форма торгівлі дериватами, при якій відсутнє володіння базовим активом).

Існують два головних типи роздрібних валютних брокерів – брокери та дилери або маркет-мейкери, які надають можливості спекулятивної торгівлі валютою. Брокери є посередниками на валютному ринку, які шукають найкращу ціну для роздрібних замовлень своїх клієнтів та виконують угоди від їх імені, стягуючи комісію в надбавку до ринкової ціни. А от на відміну від них, дилери або маркет-мейкери, як правило, виступають головною стороною у транзакціях з роздрібними клієнтами та самі озвучують суму, за яку готові взятися до роботи.

Небанківські валютні компанії надають послуги з обміну іноземної валюти та здійснення міжнародних платежів фізичним та юридичним особам. Їх також називають «валютними брокерами». Вони відрізняються тим, що не займаються спекулятивною торгівлею і здійснюють обмін іноземної валюти на основі платежів, зазвичай, шляхом фізичної доставки іноземної валюти на рахунок в банку. Ці компанії відрізняються від компаній, що займаються грошовими переказами/обміном, тим, що переважно пропонують більш дорогі послуги. Індійські валютні компанії проводять транзакції на близько 2 млрд доларів США. Це, звісно, не так багато, як на міжнародному ринку, що є добре розвинений та визнаний у світі, але ринок безупинно зростає з виходом на нього

компаній, що займаються онлайн–обміном валют. За статистикою, в Індії приблизно 25 відсотків валютних переказів/платежів здійснюються через небанківські валютні компанії, які пропонують кращі обмінні курси, ніж банки, завдяки своїй унікальній пропозиції з продажів (УТП). Регулювання операцій з іноземною валютою та цих компаній в Індії здійснюється Асоціацією валютних торговців Індії (англ. FEDAI) та Законом про управління іноземною валютою 1999 року (англ. FEMA).

Таким чином, проведений аналіз сутності, основних складових та значення міжнародних валютних ринків показав їх важливість для сьогоденного стану та подальшого розвитку світової економіки і доцільним є також теоретичне обґрунтування визначальних чинників розвитку валютних ринків у світі.

1.2. Теоретичне обґрунтування визначальних чинників розвитку валютних ринків у світі

У сучасних умовах важливо мати чітку стратегію та план дій, щоб забезпечити стабільність економіки та зменшити ризики для бізнесу та населення. Для цього необхідно залучати експертів з різних галузей та використовувати сучасні технології для аналізу та прогнозування ринкових тенденцій. Валютний ринок у широкому розумінні визначається як «сфера зовнішньоекономічних зв'язків, які виявляються в купівлі–продажу іноземної валюти та цінних паперів в іноземній валюті, експортно–імпортних операціях між резидентами та нерезидентами та операціях з інвестування іноземних валют – капіталу та залучення та інвестування вільних валютних коштів» [15].

У фінансовій сфері існує багато різних установ, таких як комерційні банки, центральні банки, фондові біржі, фірми, корпорації та міжнародні валютно–фінансові установи, які грають важливу роль у глобальній економіці. Це «офіційні центри, де купують і продають іноземну валюту на основі попиту та пропозиції. Вони обслуговують міжнародний платіжний обіг, пов'язаний з

погашенням грошових зобов'язань юридичних або фізичних осіб з різних країн» [30]. Згідно з науковими джерелами, розрізняють такі функції валютного ринку: «забезпечення своєчасності міжнародних розрахунків, страхування валютних ризиків; диверсифікація валютних резервів банків, підприємств і країн, регулювання валютних курсів; страхування валютних та кредитних ризиків; відносини між світовими валютними, кредитними та фінансовими ринками; прибуток, отриманий учасниками ринку у вигляді курсових різниць; регулювання економіки» [30].

Зазвичай, національні валютні ринки розвиваються відповідно до власних законів і правил. Однак регулювання валютного курсу є важливим елементом національної грошово-кредитної політики, спрямоване на нейтралізацію негативних наслідків глобалізації для національної економіки. Країни вільною конвертованою національною валютою мають менш розвинені валютні ринки, тоді як країни з частково конвертованою валютою мають більш розвинені валютні ринки. Традиційно науковці виокремлюють певні інструменти, за допомогою яких відбувається регулювання валютного курсу, а саме ринкові та адміністративні. Варто навести приклад адміністративних інструментів, зокрема обмеження вільної торгівлі іноземною валютою або примус уряду продавати частину валютного доходу. Розрізняють два види ринкових інструментів: прямі та непрямі.

Класична економіка визначає низку факторів, які характеризують стан валютного ринку: «офіційні обмінні курси, сформовані всередині країни; розмір золотовалютних резервів; валютні інтервенції центробанку; показники доларизації економіки тощо» [25].

Тож потрібно виокремити, що валютний курс залежить від низки факторів, які можна класифікувати як фінансово-економічні та соціально-політичні (таблиця 1.2). «Соціально-політичні фактори включають низьку фінансову грамотність, недовіру населення та негативні очікування щодо банків і банківської системи, зростання ринків чорних грошей, політичні кризи та дебати щодо систем плаваючих валютних курсів. Також однією з важливих

чинників знецінення валюти можуть бути кризові ситуації, а саме природні та техногенні катастрофи, епідемії, терористичні акти» [3].

До фінансово–економічних факторів, які впливають на нашу економіку, можна віднести економічну кризу, низьку привабливість для іноземних інвесторів, доларизацію, проблеми в банківській системі, макроекономічні та галузеві показники, а також суттєві диспропорції між заощадженням та споживанням на внутрішньому валютному ринку в Україні. Не можна точно сказати чи провести оцінку, як той чи інший фактор конкретно повпливав на стан валютного ринку, оскільки вони всі взаємопов'язані, і аналізувати їх вплив та роботу можна тільки в комплексі.

Таблиця 1.2

Низка факторів, від яких залежить валютний курс

Низка факторів, від яких залежить валютний курс	
<i>Фінансово–економічні:</i>	<i>Соціально–політичні:</i>
- низька фінансова грамотність;	- економічна криза;
- недовіра населення;	- низька привабливість для іноземних інвесторів;
- негативні очікування щодо банків і банківської системи;	- доларизація;
- зростання ринків чорних грошей;	- проблеми в банківській системі;
- політичні кризи;	- макроекономічні та галузеві показники;
- дебати щодо систем плаваючих валютних курсів.	- суттєві диспропорції між заощадженням та споживанням на внутрішньому валютному ринку в Україні.

Складено за [32].

Країни використовують також і механізми стабілізації фінансової системи через центральний банк під час тимчасових кризових явищ. Один з таких прикладів – запровадження монетарного таргетування в Україні у 2015–2016 роках, при умові плаваючого обмінного курсу, що допомогло стримати інфляцію та поповнити міжнародні резерви, і стабілізувати валютний ринок. Та раніше жодна з європейських держав не мала досвіду війни, що продовжується тривалий час, і їм вперше довелося адаптувати існуючі механізми для стабілізації фінансового сектору.

На думку, Груя А. О. «дієвим інструментом прямих, але ринкових дій є валютна політика, яку проводить НБУ у формі валютних інтервенцій, спрямованих на досягнення цільових показників інфляції, зменшення різких коливань обмінного курсу та нарощення міжнародних валютних резервів відповідно до рівня інфляції, забезпечення необхідного рівня захисту національної економіки від негативних зовнішніх впливів» [14]. Важливо, що науковець особливо бере до уваги інструменти непрямой дії та вважає їх ринковими. Процес відсоткової політики, яку використовує центральний банк, дослідник ставить як приклад: «зміна офіційної процентної ставки НБУ певним чином впливає на приплив або відтік капіталу, а відповідно і на обмінний» [14]. А от Лагутін В. Д., Журба О. М. говорять про те, що «адміністративні інструменти, перш за все, спрямовані на обмеження діяльності на валютному ринку» [22].

Водночас науковці констатують, що «ринковими інструментами прямої дії є: валютні інтервенції, зміни валютних резервів та процентних ставок, девальвація та ревальвація національної валюти» [11]. При цьому дослідники вважають, що до методів непрямой дії впливу на обмінний ринок відносяться: «ставка дисконту, мінімальні обов'язкові резерви, операції на відкритому ринку, оподаткування валютних операцій, видатки бюджету, митні тарифи» [15]. У зв'язку з тим, що «різноманітність інструментів валютного регулювання потребує їх систематизації та класифікації залежно від різних ознак» [2], Бабійчук Т. П., залежно від того, як інструменти валютного реагування

впливають на учасників валютних відносин, пропонує розбити їх на дві групи: «пряма дія» та «непряма дія». Перша група – це так звані «прямі» інструменти, які включають в себе грошово–кредитну політику, монетарне регулювання та коригування облікової ставки НБУ.

Отже, валютний ринок встановлює свої закони і правила, та працює за ними. Але він також потребує регулювання через виклики зовнішнього середовища та внутрішні проблеми вітчизняної економіки. Як зазначалося раніше, існують різні типи інструментів валютного регулювання, які класифікуються за кількома критеріями. Зокрема, це можуть бути ринкові інструменти або ж адміністративні, а також прямі інструменти і непрямі. Це дозволяє здійснювати регулювання валютного ринку з різних позицій і різними інструментами. Та незважаючи на це, найважливішою метою валютного регулювання є забезпечення стабільності та дотримання порядку на валютних ринках.

Валютні операції характеризуються високою динамічністю і це безпосередньо впливає на розвиток світового ринку. Саме цей фактор потребує регулювання валютних відносин на глобальному рівні. На глобальному рівні діяльність учасників валютного ринку регулюється таким чином: шляхом стандартизації та консолідації операцій, розробки правил і методів їх регулювання та забезпечення належного рівня підтримки міжнародних транзакцій з технічного боку. Головне завдання валютного ринку – забезпечити покупцям і продавцям іноземної валюти реальну свободу вибору і поведінки. І всі учасники валютного ринку мають спільне бажання отримати прибуток від своєї діяльності. Власне, недарма Коломієць Д. І. говорить, що «валютний ринок має загальні ознаки кожного ринку, такі як конкуренція та ризик» [20].

Міжнародний валютний ринок має значний вплив на національну грошово–кредитну політику та глобальну економіку в цілому, тому його функціонування потребує регулювання. Зокрема, це також має значення для розширення зовнішньоекономічних зв'язків та своєчасної імплементації міжнародних угод. «Учасники валютних відносин на міжнародних валютних

ринках можуть отримувати дохід, якщо братимуть участь у валютних операціях» [12].

Таким чином, валютний ринок є своєрідним гарантом, що забезпечує переказ коштів між економіками різних держав. Коли економічна система країни міцна, то відповідно і її валюта теж стає надійною. Така валюта може використовуватись у міжнародних розрахунках без потреби в додатковій конвертації.

1.3. Суб'єкти міжнародних валютних ринків

Сучасний світовий валютний ринок характеризується високою мінливістю, відкритістю і дерегулюванням, а його структура знаходиться в процесі постійних змін. Так як ключові чинники розвитку валютних ринків у світі були проаналізовані в п. 1.2, потрібно звернути увагу й на суб'єктів міжнародних валютних ринків. Виділяють три основні групи суб'єктів міжнародних валютних ринків, кожна з яких не є однорідною за своїм складом (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Три основні групи суб'єктів міжнародних валютних ринків

Суб'єкти міжнародних валютних ринків	
1. Перша група	- комерційні банки;
	- центральні банки;
	- різні фінансові установи.
2. Друга група	- незалежні брокери та брокерські компанії.
3. Третя група	- юридичні установи (підприємства різних галузей, низка небанківських фінансових установ); - фізичні особи.

Складено за [32].

Валютний ринок є передусім міжбанківським ринком, де головними гравцями є банки та інші фінансові установи, які можуть здійснювати операції як для власних цілей, так і для домену свого клієнта. Учасники цієї групи можуть здійснювати роботу на ринку або в безпосередньому контакті один з одним, або через посередництво. Тут комерційні банки є основними гравцями, але центральні банки теж займають важливе місце. Крім того, різні фінансові установи, включаючи фінансові підрозділи великих промислово–фінансових груп, які функціонують на світовій арені, грають важливу роль. Вони вийшли на глобальний рівень і продовжують розширювати свою діяльність на валютному ринку. Особливо швидко вони зростають протягом останніх десяти років. До прикладу, у багатьох великих компаній, що діють у різних секторах промисловості (пов'язані з виробництвом та переробкою електроенергії, а також розробкою електронних, аерокосмічних, хімічних та автомобільних технологій) є власні банківські та фінансові відділи, які займаються операціями на валютному ринку.

«У великих комерційних банках для здійснення валютних транзакцій використовуються депозити в іноземних фінансових установах, які вони представляють. Водночас не всі великі банки в Західній Європі завжди беруть участь на глобальному валютному ринку. До прикладу, у Франції діє лише невелика частина банків, серед яких BNP Paribas, Credit Lyon, Endor Suez, Société Générale» [10].

Як вже зазначалося, саме центральні банки були першими учасниками на міжнародному валютному ринку. Відповідно у цій групі вони мають винятковий статус. Перш за все, вони суттєво відрізняються від комерційних банків і різних фінансових організацій, адже мають статус некомерційної установи. Згідно з структурою, торгові департаменти є одними з складових центральних банків. Також центральний банк має великий вплив на транзакції з іноземною валютою. Та в основному такі операції слугують засобом, який використовують для виконання основних функцій, і зазвичай не призводять до

отримання доходу.

Центральні банки мають інших комерційних партнерів і виконують різні функції. З одного боку, вони керуються урядовими директивами (якщо центральні банки не мають повної незалежності у державі), або стають учасниками в процесі реалізації економічної політики, узгодженої з урядом (якщо центральний банк є більш незалежним у державі). Вони також узгоджують свою політику на міжнародному валютному ринку, зокрема проводять спеціальні інтервенції на валютних ринках, співпрацюючи з центральними банками та керуючись правилами міжнародних фінансових організацій.

З іншого боку, «одна з провідних функцій центрального банку полягає в моніторингу та регулюванні валютного ринку. Насамперед йдеться про коригування обмінного курсу національної валюти в потрібному напрямку, зокрема за допомогою втручань (інтервенцій) на валютному ринку і запасів золотовалютних резервів центрального банку. Більше того, це може мати безпосередній вплив на функціонування комерційних банків, брокерів та різних фінансових організацій, адже вони обов'язково повинні надавати всю інформацію центральному банку без винятків» [10].

«Незалежні брокери та брокерські компанії представлені у другому типі учасників валютного ринку. Вони не тільки самі здійснюють власні валютні транзакції, але й допомагають іншим учасникам ринку, виконуючи різні функції, зокрема інформаційну та посередницьку функції. Завдання інформаційної функції – повідомляти про обмінні курси, за якими торгують, інших учасників ринку. А завдання посередницької функції – допомагати банківським дилерам здійснювати операції з іноземною валютою, тим самим полегшуючи їх діяльність та надаючи корисну інформацію. І брокери, і брокерські контори мають низку своїх агентів, які допомагають їм отримувати прибуток. Вони отримують брокерську винагороду (брокерську комісію) за кожну операцію з продажу або купівлі іноземної валюти» [10].

Брокери на валютному ринку повинні бути надійними, але це залежить від

того, скільки операцій вони здійснюють, скільки клієнтів мають та чи характеризуються клієнти стабільністю. Важливо, що інформація щодо назв банків–кореспондентів, тримається в комерційній таємниці. І саме така практика викликає виняткову цікавість деяких фінансових установ, адже не всі організації хочуть розкривати свої позиції на валютному ринку. Загалом брокери є важливими учасниками валютного ринку, які сприяють підвищенню його ефективності та відновленню підприємницької діяльності. Однак, наразі їх діяльність становить лише третину всієї торгівлі іноземною валютою.

«На глобальних валютних ринках брокерські контори і банки мають власну розгалужену мережу, де кожен підрозділ займається однією чи кількома валютами. У цьому фінансовому секторі кожен брокер має свою спеціалізацію в торгівлі певними валютами та спрямовує свою діяльність на певну групу агентів. У Лондоні зосереджені найбільші та найвідоміші західноєвропейські брокерські компанії. Загалом це міжнародні фірми, які мають локальні представництва та філії на різних валютних біржах, а не лише в Лондоні» [10].

Всі особи, хто безпосередньо працює з валютними операціями і є користувачами послуг банку, відносяться до третьої групи учасників валютного ринку. Це можуть бути різні типи організацій, але насамперед юридичні установи, які включають підприємства різних галузей та низку небанківських фінансових установ, а також і фізичні особи.

«До небанківських установ на валютному ринку належать фонди пенсійного страхування, інвестиційні установи та хедж–фонди (рис. 1.2). Однак, цей список може доповнюватися. Вони напряду не займаються діяльністю на валютному ринку, але можуть бути значними гравцями на ньому через посередників. Вони можуть накопичувати великі обсяги капіталу та працювати на міжнародних валютних ринках» [10].

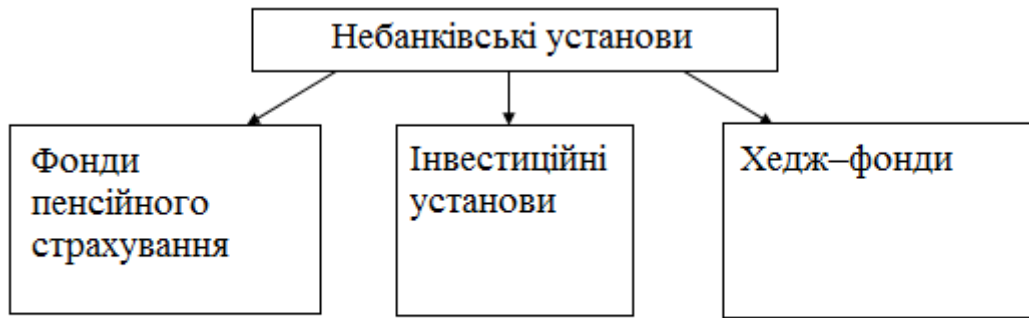

Рис. 1.2. Нейанківські установи на валютному ринку

Складено на основі [10].

Компанії, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю – це ті компанії, що мають клієнтів за кордоном, займаються міжнародною торгівлею та потребують іноземної валюти (імпортери) або продають свої товари за кордон (експортери) є стабільними. Ці підприємства інвестують короткострокові депозити в різних валютах та здійснюють валютні та депозитні операції на валютному ринку.

Фізичні особи. З моменту запровадження наприкінці 1980–х років маржинальної торгівлі (з використанням кредитного плеча) у 20–му столітті отримали можливість брати участь у валютному ринку. Також є можливість фізичним особам вкладати свої грошові ресурси на обмінному ринку через центри обміну валют і заробляти більше, ніж на відсотках за банківськими депозитами. Онлайн–трейдинг є галуззю, що стрімко розвивається завдяки широкому поширенню та популярності Інтернету. Операції з іноземною валютою можна здійснювати за допомогою безкоштовних інформаційних та транзакційних терміналів, які надаються обмінними центрами.

Торгові центри – це такі фінансові організації (нейанківські), де клієнтам надається можливість здійснювати спекулятивні операції на міжнародних валютних ринках та контрактах на різницю з використанням маржинальної торгівлі. Всі транзакції, які проводяться через дилінгові центри, є тільки спекулятивними, тобто не передбачають купівлю валюти для оплати векселів, а

лише перепродаж на ринку.

Торгові центри є важливими учасниками валютного ринку, які надають широкий спектр послуг, включаючи торгові новини, ринкові коментарі, допомогу з управлінням грошима та навчання.

Висновки до розділу 1

1. Визначено, що міжнародний валютний ринок – це система економічних відносин, що забезпечує можливість купівлі–продажу іноземних валют між учасниками ринку з метою забезпечення свободи вибору та пересування клієнтів та торговців валюти. Встановлено, що міжнародний валютний ринок є важливим фактором для реалізації національних грошово–кредитних політик країн, які мають вплив на національну економіку. Регулювання цих політик є необхідним для забезпечення стабільності на міжнародному ринку.

2. Проведено аналіз визначальних чинників розвитку міжнародного валютного ринку. Відзначено, що розвиток валютного ринку залежить від низки соціально–політичних та фінансово–економічних факторів. Показано, що міжнародний валютний ринок має значний вплив на глобальну економіку та розширення зовнішньоекономічних зв'язків, тому його діяльність потребує регулювання. Визначено різні типи інструментів валютного регулювання.

3. Відзначено, що сучасний світовий валютний ринок характеризується високою мінливістю, а валютні операції – значною динамічністю і це безпосередньо впливає на розвиток світового ринку. Проаналізовано три основні групи суб'єктів міжнародних валютних ринків. Проведено їх детальну характеристику.

РОЗДІЛ 2

МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНИХ РИНКІВ В СВІТІ

2.1. Аналіз динаміки розвитку світового валютного ринку

У сучасному світі валютні ринки є важливим елементом світової економіки та мають значний вплив на фінансові ринки в цілому. Вони визначають курси валют, що впливає на зовнішню торгівлю та інвестиції. Крім того, зміни на валютному ринку можуть мати вплив на інфляцію та загальний стан економіки. Як показав аналіз проведений в розділі 2 в останні роки валютні ринки розвиваються значними темпами у світі. Розуміння валютних ринків та їх впливу на економіку є важливим для країн та бізнесу. Тому подальшого детального аналізу потребує дослідження динаміки світового валютного ринку за різними його сегментами.

Валютний ринок є важливим інструментом для міжнародної торгівлі та інвестування, а також для забезпечення стабільності економіки країн. Водночас, він є складним та динамічним механізмом, що включає в себе різноманітні фінансові інструменти та учасників. Валютний ринок є системою кредитно–фінансових інститутів та інструментів, які дозволяють мобілізувати, розподіляти та перерозподіляти вільні грошові ресурси на міжнародному та національному рівнях.

Щоденний оборот світового валютного ринку є величезним і становить мільярди доларів. Оборот валют на ринку залежить від багатьох факторів, таких як економічна стабільність країн, політична ситуація, процентні ставки. За досліджуваний період з 1995 по 2022 роки щоденний оборот світового валютного ринку зріс майже в п'ять разів. Аналіз поданий нижче у таблиці 3.1. Та різні експерти не можуть точно оцінити темпи розвитку світового валютного ринку. Це може бути спричинене тим, що низка типів глобальних економічних відносин суттєво не різняться з розвитком валютного ринку як такого.

Таблиця 2.1

Денний оборот світового валютного ринку в 1995 – 2022 рр.,
млрд. дол. США

Види ринків	Рок и								
	1995	1998	2001	2004	2007	2010	2013	2019	2022
–позабіржового валютного ринку	1190	1527	1239	1934	3224	3981	5345	5067	5476
–біржового валютного ринку	7	8	11	12	26	80	155	160	165

Складено за [58].

Збільшення попиту міжнародної торгівлі товарами та послугами та розширення міжнародних потоків промислового капіталу спричинені поглибленням міжнародного поділу праці, який, в свою чергу, був зумовлений зростанням щоденного обігу світового валютного ринку. Операції на валютних ринках є з'єднувальним елементом для всіх інших операцій.

Треба зазначити, що торгівля на світовому валютному ринку зросла як на біржі, так і на позабіржовому ринку. Протягом досліджуваного періоду спостерігалось значне збільшення середньоденного обороту на біржовому та позабіржовому ринках. Зокрема, середньоденний оборот біржового сегменту збільшився на 371,3%, а середньоденний оборот позабіржового ринку зріс на 360,2%. Однак, оборот позабіржового ринку збільшився найбільш суттєво – у 23,6 рази. Хоч валютні біржі характеризуються значною динамікою росту, та понад 90% валютних операцій відбувається міжбанківських (неорганізованих) валютних ринках.

На сьогоднішній день на світовому валютному ринку використовують різноманітні інструменти, які базуються на спотовій, строковій та арбітражній торгівлі. Також це призводить до ускладнення процесу валютних операцій (таблиця 3.2).

У досліджуваному періоді спостерігався значний зріст середньоденного

Складено за [58].

Своп–торгівля є найбільш поширеним видом валютних продуктів, але її частка в загальному обороті світового валютного ринку зменшується. Раніше своп–торгівля складала 47,1% від загального обороту світового валютного ринку, але за останній час її частка зменшилася на 1,9%. Своп–торгівля є популярним інструментом валютного ринку, оскільки вона дозволяє забезпечити міжбанківську та позабіржову форвардну торгівлю. У позабіржовому валютному ринку значну частку складає спотова торгівля валютою, яка становить близько третини від усіх операцій.

Опціони – інструмент з найменшим структурним впливом. У досліджуваному періоді спостерігалось зростання частки форвардних валютних операцій на 6,2%, тоді як частки ф'ючерсів та опціонів залишалися незначними і коливалися в межах 4,7–7,3%.

Оборот валютного ринку зрос переважно через більш активну участь фінансових установ (таблиця 3.3). Операції через банківську систему збільшилися на 51,8%, а інші фінансові установи збільшили свій валютний оборот на 570,7%. Нефінансові корпорації також збільшили свої торговельні обсяги на 95,3%. Ці зміни в обсягах торгів іноземною валютою призвели до зміни структури щоденних обсягів торгів за типами контрагентів на світовому валютному ринку.

Таблиця 2.3

Структура та динаміка щоденного обороту на світовому валютному ринку за видами контрагентів

Види контрагентів	Рок и								Змін и 2019 / 2016
	1998	2001	2004	2007	2010	2013	2019	2022	
млрд. дол. США									
Дилери	1526	719	1018	1392	1545	2072	2121	2316	151,

									8
Інші фінансові інститути	409	346	634	1339	1896	2812	2564	2743	670,7
Нефінансові інститути	213	173	276	593	532	472	382	416	195,3
Загальний обіг	1527	1239	1934	3224	3981	5345	5067	5476	358,6
Відсотки до підсумку									
Дилери	59,2	58,1	52,6	41,9	38,9	38,7	41,9	42,3	x
Інші фінансові інститути	26,8	27,9	32,8	40,3	47,7	52,5	50,6	50,1	x
Нефінансові інститути	14,0	14,0	14,3	17,8	13,4	8,8	7,5	7,6	x
Загальний обіг	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x

Складено за [58].

У зазначеному періоді спостерігалось зменшення частки дилерів на світовому валютному ринку з 59,2% до 50,1%. Обсяг торгів на ринку збільшився, але більша частина його припадала на інші фінансові установи. Частка нефінансових установ скоротилась майже вдвічі до 7,6%.

Отож, на світовому ринку спостерігається тенденція до зменшення частки традиційних міждилерських угод (табл. 3.4).

Таблиця 2.4

Структура спот–операцій світового валютного ринку за видами контрагентів,%

Вид контрагентів	Великобританія		США		Україна	
	2015	2022	2015	2022	2015	2022
З банками–респондентами	37,8	26,9	14,8	16,4	56,2	51,4
З іншими кредитними / фінансовими організаціями	37,0	29,9	49,2	53,8	15,8	23,1

(дилерами)						
З фінансовими і нефінансовими організаціями (клієнтами)	25,2	43,2	36,0	29,7	28,0	25,5

Складено за [56].

Дилери на світовому валютному ринку тепер займають від 30 до 50 відсотків, що менше, ніж раніше, коли вони контролювали близько 60 відсотків. Однак, на світовому валютному ринку спостерігається значний ріст торгівлі між дилерами та клієнтами, що свідчить про збільшення активності на ринку та зростання інтересу до валютних операцій серед різних фінансових та нефінансових установ.

В США приблизно третина валютного ринку займається фінансовими та нефінансовими установами (клієнтами), а в Великобританії це число перевищує 40%.

Протягом зазначуваного періоду глобалізація торгівлі іноземною валютою на світових ринках набула подальшого розвитку (таблиця 3.5).

З таблиці видно, що обсяг операцій з цінними паперами в іноземній валюті збільшився як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. За останній період часу спостерігається значне зростання на внутрішньому та міжнародному ринках, відповідно на 225,6% та 283,5%. Зростання на обох ринках було майже однаковим. У часи глобалізації зростає популярність міжнародної торгівлі валютою, що підтверджує збільшення її частки з 57% до 61%. У той же час, частка торгівлі валютою на внутрішньому ринку зменшилася з 43% до 39%.

Таблиця 2.5

Структура та динаміка щоденного обороту на світовому валютному ринку
за видами ринків

Види ринків	Роки								Зміни 2022/ 2019
	1998	2001	2004	2007	2010	2013	2019	2022	
млрд. дол. США									
Національні ринки	656	525	743	1274	1394	2259	1798	2136	325,6
Міжнародні ринки	871	713	1185	2051	2579	3097	3269	3340	383,5
Відсотки до підсумку									
Національні ринки	43	42	39	38	35	42	35	39	x
Міжнародні ринки	57	58	61	62	65	58	65	61	x
Загальний обіг	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x

Складено за [58].

На сучасному валютному ринку все засновано на новітніх технологіях торгівлі. За даними БМР, «електронні торгові системи, зокрема алгоритмічна торгівля, є найшвидше зростаючим сегментом на світовому валютному ринку в останні роки. Компанія Client Knowledge провела дослідження методів формування котирувань на валютному ринку, які використовуються для управління ліквідністю, серед трьох груп учасників: хедж-фондів, глобальних та місцевих банків. У таблиці 3.6 представлено рівень автоматизації різних операцій, пов'язаних з фінансовими ринками» [17].

За результатами опитування виявлено, що лідерами серед хедж-фондів за рівнем автоматизації операцій на валютному ринку є ті, чий рівень автоматизації перевищує 50 відсотків. У світових та регіональних банках використовують передові електронні технології у значній частині їх операцій. У світових банках цей показник становить 33 відсотки, а в регіональних – 25 відсотків.

Таблиця 2.6

Рівень автоматизації операцій на світовому валютному ринку 2022 р.,%

Учасники валютного ринку	Автоматизовано операцій	Не автоматизовано операцій
Валютні хедж-фонди	50	50
Глобальні банки	33	67
Регіональні банки	25	75

Складено за [17].

Хедж-фонди є одними з найбільш успішних інвестиційних фондів, які здатні забезпечити високі доходи своїм інвесторам. Вони також відзначають, що лідерство в цій галузі залежить від багатьох факторів, таких як використання складних стратегій та алгоритмів, щоб знайти найкращу ціну для угод. Та операторам необхідно прагнути до підвищення рівня автоматизації своїх операцій. Загальний рівень автоматизації поступово зростає. Крім того, лідерство хедж-фондів може бути тимчасовим, оскільки ринок постійно змінюється і нові гравці можуть з'являтися в будь-який момент. Загалом, лідерство хедж-фондів залежить від багатьох факторів і може бути тимчасовим, оскільки ринок постійно змінюється.

Загалом, значне збільшення обмінних операцій сталося у зв'язку зростанням міжнародної торгівлі та інвестиційної активності, а також розвитком фінансових ринків та технологій. Це призвело до збільшення конкуренції на ринку валютних операцій та зростання ролі глобальних фінансових центрів. Електронна комерція має позитивний вплив на розвиток валютного ринку, яка вийшла на нові рівні автоматизації та підвищила ефективність роботи. Валютні ринки зазнали позитивних змін завдяки збільшенню торгівлі валютами країн, що розвиваються, та популяризації операцій на різниці відсоткових ставок (carry trade).

Таким чином, світовий валютний ринок працює відповідно до нових умов світової валютної системи. «На світовому валютному ринку спостерігається тенденція до зниження темпів зростання торгів. До кризи 2008 року високі

темпи зростання обсягів торгів на валютному ринку були зумовлені впровадженням нових технологій та активізацією автоматизованої торгівлі, що забезпечило збільшення швидкості поширення та передачі інформації. Протягом цього періоду відбулися зміни в структурі торгівлі іноземною валютою, зокрема менше стало спотової та ротаційної торгівлі, і обсяги міждилерської торгівлі зменшилися. Сучасний валютний ринок потребує більшої автоматизації в глобальних і регіональних банках, щоб забезпечити конкурентоспроможність порівняно з валютними хедж-фондами» [17]. Зараз електронна комерція переживає свій пік, особливо через коронавірус та карантин, що зробили безконтактну доставку дуже популярною. Тому саме 2020 рік став знаковим для розвитку електронної комерції, яка досягла свого піку, охопивши практично всіх споживачів і ставши невід'ємною частиною комерційної діяльності.

2.2. Аналіз розвитку валютного ринку Forex в світі

Сучасна економічна система характеризується динамічністю, глобалізованістю та є взаємопов'язаною. Важливим елементом економічного розвитку та інтеграції суб'єктів валютного ринку у сучасному світі є торгівля фінансовими інструментами. Валютний ринок є важливим компонентом фінансового сектору, який дозволяє не тільки обмінювати валюту, але й сприяє розвитку міжнародної торгівлі та залученню інвестицій. Він є індикатором світової економічної кон'юнктури. Аналіз валютного ринку є важливим для стратегій його учасників, оскільки дозволяє визначити тенденції та перспективи його розвитку в контексті глобалізованого фінансового ринку. У процесі трансформації ринкової та інституційної системи у фінансовому секторі економіки важливо виявляти особливості функціонування валютних ринків, передбачати можливі тенденції та перспективи розвитку. Зокрема, це дозволить здійснювати торговельні транзакції ефективніше.

Валютний ринок класифікують як глобальний фінансовий ринок, який є

найбільшим та найліквіднішим у світі та є децентралізованим. Тут здійснюється купівля–продаж валюти, а середньоденний обіг складає понад 5 трильйонів доларів США [50]. Ринок валют функціонує протягом п'яти днів на тиждень цілодобово, на якому учасники, зокрема фінансові організації, корпорації, банківські установи, уряди та індивідуальні трейдери, здійснюють операції з купівлі та продажу іноземної валюти [50]. Головним завданням валютного ринку полягає у забезпеченні можливості обміну однієї валюти на іншу для сприяння міжнародній торгівлі та інвестиціям.

Фінансові ринки є своєрідними платформами чи програмами для торгівлі фінансовими активами (товарами, валютою, облігаціями, деривативами чи акціями) [55]. Ці ринки є важливим механізмом для розподілу капіталу та передачі ризиків між суб'єктами ринку. Їх поділяють на різні типи, зокрема на ринки акцій, облігацій, товарів та валют. Фінансові ринки є важливим елементом світової економіки, оскільки вони дозволяють переміщення коштів між вкладниками та позичальниками, даючи при цьому можливість формування цін та забезпечення ліквідності [55].

Важливою частиною у структурі світових фінансових ринків є ринок Форекс, оскільки він має виняткові характеристики та функції. Насамперед «валютний ринок є важливим інструментом для міжнародної торгівлі, адже надає можливість обміну валют та створює платформу для здійснення валютних операцій» [50]. Це дуже суттєво в умовах глобалізації економіки, бо ринок Форекс сприяє переміщенню товарів, послуг та інвестицій через кордони. По–друге, валютні ринки є важливим індикатором стану світової економіки. Вони відображають зміни в глобальній кон'юнктурі та можуть слугувати барометром економічного стану країн та регіонів [55]. Обмінні курси відображають стан економіки країни та її відносну силу на міжнародному ринку. Моніторинг та аналіз валютних ринків є важливим для прийняття обґрунтованих економічних рішень та управління ризиками в умовах глобалізації фінансової системи, оскільки коливання валютних курсів можуть мати значний вплив на міжнародну торгівлю та інвестиційні потоки [45]. Окрім

того, «валютні ринки є важливим інструментом інтеграції фінансових ринків, що дозволяє суб'єктам з різних країн торгувати іноземною валютою та здійснювати арбітраж, що сприяє координації цін і відсоткових ставок у різних фінансових відділах» [45].

Рис. 2.1. Валютна пара EUR-USD (Euro vs US Dollar)

Складено на основі [56].

На рисунку 2.1 показано валютну пару EUR-USD, яка торгується з відносно низьким спредом і відображає співвідношення між євро та доларом США. Євро є базовою валютою в парі, тоді як долар США котирується. Котирування валютної пари показують, скільки доларів потрібно, щоб купити 1 євро.

Рис. 2.2. Валютна пара EUR- JPY (Euro vs Japanese Yen).

Складено на основі [56].

На рисунку 2.2 показано валютну пару EUR/JPY. Використовуючи євро як базову валюту та японську єну як контрвалюту, вона об'єднує дві валюти, які найбільше торгуються у світі. Згідно з дослідженнями Банку міжнародних розрахунків, сукупний середньоденний обсяг торгів за парою становить понад \$3,2 млрд.

Пара EUR/JPY має високу волатильність, завдяки чому трейдери можуть отримувати прибуток із короткострокових коливань курсу. Цю пару можна також використовувати в рамках стратегій carry trading. Єна – низькоприбуткова валюта, яка історично виступає як «тиха гавань» за часів економічних потрясінь.

Рис. 2.3. Валютна пара EUR-GBP (Euro vs Great Britain Pound).

Складено на основі [56].

На рисунку 2.3 зображено одну з найспокійніших валютних пар на Форекс EUR-GBP (Euro vs Great Britain Pound), яка підходить новачкам. Хоча пара має невелику волатильність, значення 1 пункту є досить високим. У цій парі євро є базовою валютою, а британський фунт є котируваною.

Низка тенденцій впливає на формування динаміки валютного ринку та є важливим аспектом для визначення особливостей його діяльності [16]. У

сучасному світі зростає роль індивідуальних трейдерів на валютному ринку. Еволюція технологічного прогресу та функціонування онлайн-трейдингу зробили валютний ринок більш доступним для індивідуальних інвесторів. А це відповідно стало причиною значного зростання міжнародного валютного ринку та підвищення рівня його ліквідності [16]. Ще одна тенденція на валютному ринку – це залежність обмінних курсів від низки глобальних факторів, а саме від фінансових ризиків, геополітичних ситуацій та економічних показників [16]. Розуміння і вміння аналізувати ці глобальні тенденції є важливим для учасників ринку, щоб приймати обґрунтовані торгові рішення та управляти ризиками.

Кілька факторів впливають на те, що перспективи валютного ринку є сприятливими [41]. Насамперед активна глобалізація сприятиме зростанню попиту на обмінні послуги, оскільки збільшуються обсяги міжнародної торгівлі, транскордонних вкладень та попит на конвертацію валют продовжує підніматися [41]. Також технологічні процеси та досягнення, а саме автоматизована торговельна система та нейронна мережа (штучний інтелект), сприятимуть подальшому підвищенню ефективності та ліквідності валютних ринків [41]. Це має позитивно вплинути на результати операцій для суб'єктів ринку, адже вищезазначені досягнення допоможуть створити більш ефективні інструменти для аналізу та виконання транзакцій. Так як фінансові ринки стають все більш залежними один від одного, то попит на торгівлю іноземною валютою та інші засоби хеджування ростуть. Це дає можливість суб'єктам валютного ринку покращити ефективність своїх торгових транзакцій.

Таким чином, у сучасному світі ринок Форекс виступає індикатором стану світової економіки, є важливим елементом світової економіки, який сприяє міжнародній торгівлі та інтеграції фінансових ринків. Розвиток подій та тенденції на валютному ринку свідчать про те, що глобальні економічні та геополітичні чинники впливають на котирування на міжбанківському валютному ринку, а індивідуальні трейдери відіграють все більшу роль у торгівлі. Світовий валютний ринок має позитивні перспективи для довгострокового розвитку завдяки глобалізаційним процесам, інтеграції

фінансового сектору, економічній експансії і технологічному прогресу. Успішне здійснення торговельних операцій на валютних ринках залежить від ідентифікації потенційних загроз та можливостей. Це є ключовим елементом забезпечення економічної ефективності. Для деталізації проведеного аналізу доцільним виглядає проведення аналізу розвитку валютних ринків в окремих країнах світу в умовах пандемії COVID–19.

2.3. Аналіз розвитку валютних ринків в окремих країнах світу в умовах пандемії COVID–19

У першій половині 2023 року більшість країн світу скасували статус пандемії COVID–19, та зрозуміло, що людство ще довго буде оговтуватися, а глобальна економічна система – відчувати наслідки коронавірусу. Саме він став причиною глобальної кризи, що призвела до економічного паралічу та безробіття в багатьох країнах світу. Та розвинені країни значно менше відчувають негативний вплив на їх економічні системи, аніж держави, що знаходяться в процесі розвитку. Для них економічні наслідки пандемії, очевидно, будуть більш серйозними. Над країнами з перехідною економікою нависла серйозна загроза у вигляді серйозної фінансової кризи, яка може стати найбільшою з 1930–х років. У багатьох країнах відбувається втеча капіталу, що може призвести до нової хвилі суверенних дефолтів.

Пандемія COVID–19 мала серйозний вплив на людей та економіку всього світу. Захисні заходи, необхідні для боротьби з хворобою, призвели до значних людських страждань та зниження економічної активності.

Ще в 2019 році значення таких термінів як «масковий режим», «нокдаун» та «ковідні зони» було невідомим та незрозумілим для більшості людей, але через пандемію COVID–19 ці слова стали частинами нашого повсякденного лексикону.

В період 2020–2023 роках пандемія негативно вплинула на бідні та вразливі верстви населення, загрожуючи їхньому життю та підводячи їх до

межі бідності. У 2023 році спостерігається зростання кількості людей, які живуть на межі бідності на 1,90 долара США на день, після десятиліть стабільного прогресу.

Зазначається, що викликає велике занепокоєння значний обсяг коштів, які мігранти надсилають додому. За останні кілька десятиліть грошові перекази стали важливим інструментом боротьби з бідністю та сприяють економічному зростанню. Хоча ще в 2019 році такі перекази до інших країн конкурували з прямими іноземними вкладеннями та офіційною урядовою допомогою в розвитку.

COVID-19 спричинив значний вплив на світову ситуацію, змінивши багато аспектів життя людей. Зазначається, що в період 2020–2023 років грошові перекази зменшилися на 14%. Переважно у всіх країнах та регіонах відбулося таке падіння, та в Європі і Центральній Азії воно було найбільш суттєвим та різким. Варто сказати, що прогнози були правдиві та падіння міграції та збільшення зворотної міграції призвели до зменшення кількості міжнародних мігрантів в зазначений вище період, що стало новим і непередбачуваним явищем в сучасній історії.

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на більшість аспектів життя, що призвело до значних змін у різних сферах. Коливання валютних курсів є одним низки важливих зовнішніх індикаторів впливу глобальних потрясінь на економіку.

У період 2020–2023 років в більш ніж половині країн світу спостерігалось значне зниження валют, зокрема в 21 країні воно становило більш ніж 10%, а в дев'яти країнах – більш ніж 25%. У порівнянні з 2019 роком, коли в 12 країнах було зниження більш ніж на 10%, а тільки три країни зазнали зниження більш ніж на 25%, зниження валют було суттєвим. Це свідчить про значні труднощі, які виникають у світовій економіці в зв'язку з пандемією COVID-19 та іншими факторами. Детальна інформація про валюти з найгіршими показниками цього періоду наведена нижче.

Далі йдеться про валюти, які мають меншу вартість порівняно з долларом

США.

VES – Venezuelan Bolivar є офіційною валютою Венесуели.

Протягом останніх кількох років у Венесуелі спостерігається одна з найвищих інфляцій у світі, а період 2020–2023 років ще більше загострив цю проблему. За вказаний вище період доларизація в Венесуелі зросла, що призвело до значного зниження вартості місцевої валюти – болівара собреано. За даними рисунку 2.1, він впав на 96% відносно долара США. Це призвело до того, що еквівалент 1000 доларів США, який був би конвертований рік тому, сьогодні коштував би всього 42 долари США. У минулому році валюта впала на 19906,02%, тоді як зростання цін за вказаний період становить вражаючі 6500%, проте ціна все ще залишається нижчою, ніж у 2019 році. У цьому році процентна ставка центрального банку наблизилася до ринкової ставки, що відрізняється від попередніх років, коли вона відставала.

На рисунку 2.1 зазначається, що рівень інфляції від 2008 по 2017 рік був стабільним і помірним, але у 2017–2018 роках відбулися значні зміни, що призвели до різкого зростання інфляції до 65374,08%. Проте з 2018 по 2020 рік спостерігалось зниження цього показника.

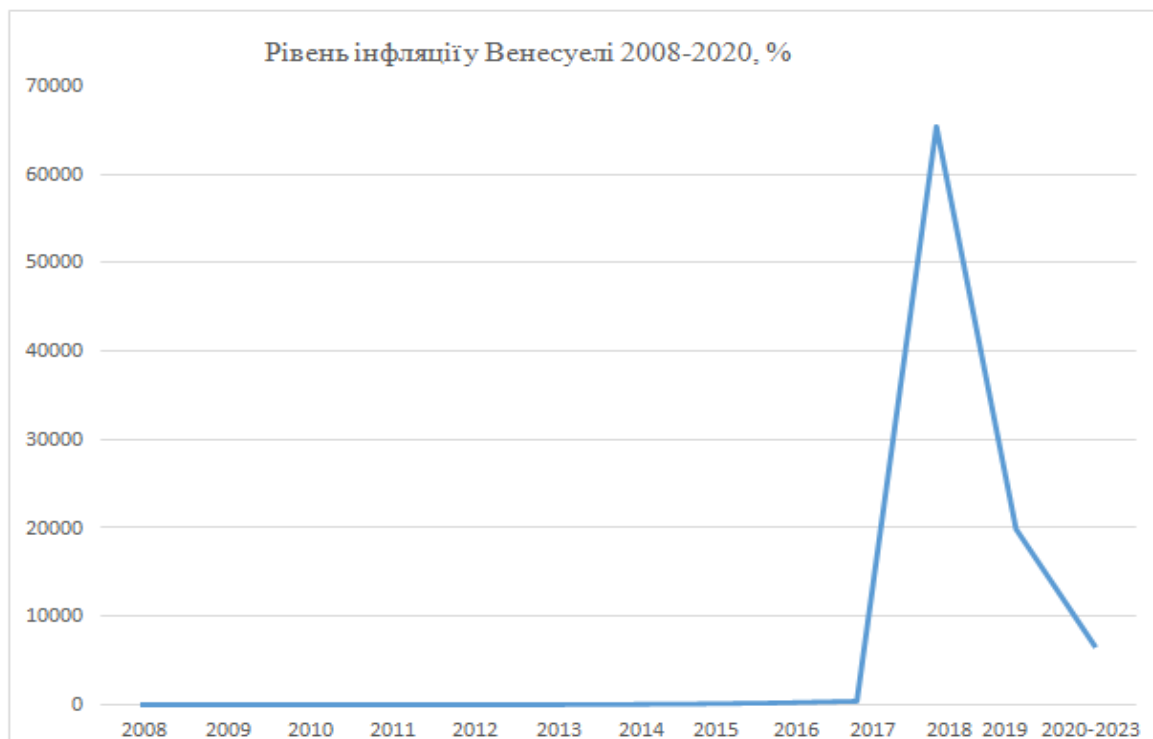

Рис. 2.1. Рівень інфляції у Венесуелі з 2008 по 2023 роки, %.

Складено на основі [57].

ZWD – Zsmbabwe Zimdollar є офіційною національною валютою Зімбабве.

У зв'язку з постійними змінами політики валютного курсу, у Зімбабве протягом більшої частини року не було синхронізованого офіційного та паралельного обмінних курсів. Валюта Зімбабве зазнала значного знецінення на 80% відносно долара США у період 2020–2023 років. На початку 2022 року уряд Зімбабве прив'язав курс зімбабвейського долара до 25 зімбабвейських валютних одиниць за один долар США, що припинило жорстке контролювання плаваючої валюти. Уряд не міг підтримувати прив'язку в періоди нестабільності через відсутність засобів, таких як валютні резерви або політика. Уряд під тиском обставин в червні відмовився від фіксованого валютного курсу, оскільки ринкова вартість валюти падала протягом попередніх місяців. З того часу саме на щотижневих аукціонах встановлювався офіційний валютний курс. Спершу курс зімбабвейського долара, який встановлювався на аукціоні, різко впав, але в останньому кварталі року стабілізувався, а серед (різниця між найвигіднішими цінами купівлі–продажу) між банківською та роздрібною ціною скоротився.

SRD – Suriname Dollar є офіційною валютою Суринаму.

Незважаючи на девальвацію по відношенню до долара США на 47%, долар Суринаму залишається прив'язаним до нього (рис. 2.2). У Суринамі відбувся дефолт частини боргів у літній період 2020 року, а економічні наслідки пандемії показали наслідки неефективного управління, що тривало протягом багатьох років. В той же час відбулися вибори нового президента, який має нову програму економічних реформ. Незважаючи на складнощі, девальвацію валюти та відміну газових субсидій, Суринам має довгострокові перспективи щодо глобального економічного розвитку, оскільки може отримати суттєвий дохід від нещодавно відкритих морських нафтових родовищ.

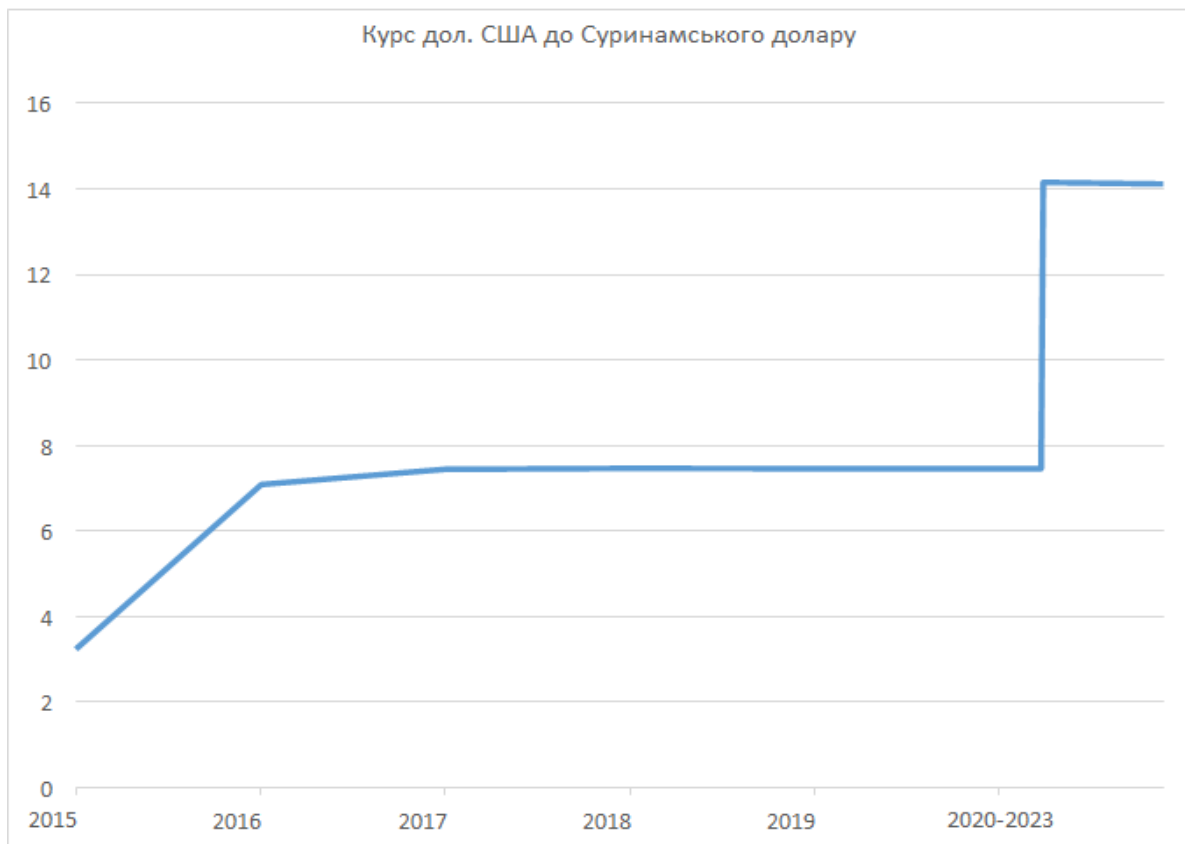

Рис. 2.2. Курс долара США до суринамського долару.

Складено на основі [59].

На рисунку 2.2 зазначено, що за останні три роки курс долара США до суринамського долара зріс на 100%, що є найбільшим зростанням за цей період. 1 долар США коштував 7 суринамських доларів, а зараз коштує 14 суринамських доларів.

SCR – Seychelles Rupee є офіційною валютою Сейшельських островів.

Останнім часом валюта Сейшельських островів впала на 35% в порівнянні з долларом США (рис. 2.3). Це досить серйозне відхилення від того, що було стабільним протягом кількох років. Пандемія майже повністю зупинила міжнародний туризм, що призвело до сильного обмеження пропозиції іноземної валюти, хоча попит на неї не такий високий, як у минулому. Міжнародний туризм є важливим джерелом доходів для країни, забезпечуючи близько 55% ВВП та іноземної валюти. Сейшели як острівна держава суттєво залежать від імпорту, який в основному зумовлений потребами торгівлі, що

призводить до практичного попиту на іноземну валюту.

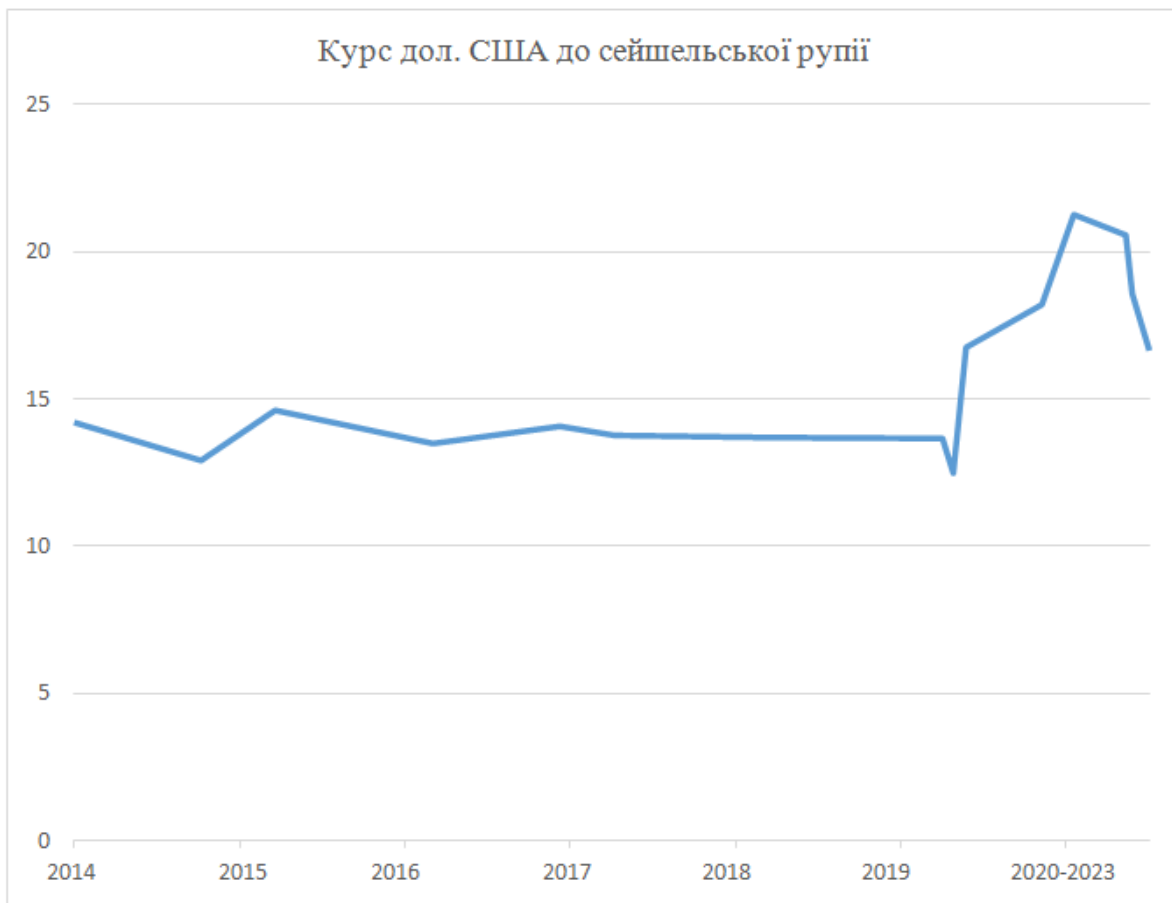

Рис. 2.3. Курс долару США до сейшельської рупії з 2014 по 2023 рік. Складено на основі [60].

На графіку видно, що до 2020 року за 1 долар США можна було купити близько 14 сейшельських рупій. Але з того часу курс почав рости і в періоді 2020–2023 років досяг піку в 21,26 сейшельських рупій. Але вже в 2023 році він знову знизився до 16,64 сейшельських рупій.

ARS – Argentine Peso є офіційною національною валютою Аргентини.

У 2020 році аргентинський песо знецінився приблизно на 27% відносно долара США за моделлю «рівномірної щоденної девальвації» (рис. 2.4). У жовтні уряд відмовився від цієї стратегії і перейшов до керованого плаваючого курсу, щоб зупинити скорочення валютних резервів. Під економічним керівництвом МВФ песо фактично знецінився на 37% у 2019 році. Того ж року аргентинський песо знецінився приблизно на 25% відносно долара США.

Економічні умови періоду 2020–2023 років додатково до замороження цін, економічної стагнації та пандемічної блокади, призвели до існуючих проблем валютного контролю та диференційованих обмінних курсів. Таке складне бізнес–середовище змусило багато великих міжнародних компаній піти з країни, а іншим скоротити свою присутність у ній.

Рис. 2.4. Курс долара США до аргентинського песо з 2015 по 2023 рік. Складено на основі [61].

На графіку показано безперервну девальвацію аргентинського песо по відношенню до долара США з 2015 по 2023 рік. У 2015 році курс аргентинського песо до долара США становив 8,65 аргентинських песо, а у 2021 році – 94,14 аргентинських песо.

TRY – Turkish Lira є офіційною національною валютою Туреччини.

У період з 2020 по 2023 рік турецька ліра зазнала знецінення на 26% порівняно з долларом США (рис 2.5). Головним чином, це було спричинено низкою факторів, таких як недостатня довіра до монетарної політики, занепокоєння щодо виснаження валютних резервів, побоювання політичного впливу на центральний банк та можливість налагодження міжнародних санкцій

на Туреччину.

Рис. 2.5. Курс долару США до турецької ліри з 2015 по 2023 роки
Складено на основі [62].

За останні вісім років обмінний курс турецької ліри зазнавав непередбачуваних змін. За період з 2015 по 2018 рік обмінний курс турецької ліри до долара США зріс на 4,05 турецьких лір. У 2018–2019 роках обмінний курс турецької ліри до долара США залишався стабільним на рівні 5,3 турецьких лір за 1 долар США. За період між 2019 і 2020 роками обмінний курс турецької ліри зросла з 5,3 до 8,45. У період з 2021 по 2022 роки обмінний курс турецької ліри знизився до 6,98 лір за долар США, але згодом відновився і на середину 2023 року досягнув рівня 8,41 лір за долар США.

У 2020 році центральний банк Туреччини використав свої валютні резерви для підтримки ліри, що призвело до зниження рівня валютних резервів до мінімуму за останні 15 років. Політичні події, такі як участь Туреччини в конфліктах Нагірному Карабасі та президентські вибори в США, вплинули на цю ситуацію.

Таким чином, проаналізувавши розвиток валютних ринків в окремих країнах світу в умовах пандемії COVID–19, видно, що є тенденція до спаду і знецінення національних валют описаних вище держав в цілому, але є відмінності в темпах спадання. Розвинені країни значно менше відчувають негативний вплив на їх економічні системи, тоді як для країн, що знаходяться в процесі розвитку, економічні наслідки пандемії, очевидно, будуть більш серйозними.

Висновки до розділу 2

1. Проаналізовано динаміку розвитку валютних ринків у світі. Визначено різні сегменти розвитку міжнародного валютного ринку. Відзначено, що позитивну динаміку обмінних операцій зумовлено зростанням міжнародної торгівлі та інвестиційної активності, а також розвитком фінансових ринків та технологій.

Найбільш відчутні трансформації в системі розвитку міжнародних валютних ринків. Визначено позитивні зміни в системі валютних ринків, які викликали зміну механізму діяльності валютних транзакцій та сприяли їх популяризації. Визначено також можливості та загрози розвитку валютних ринків в світі.

2. Проаналізовано розвиток валютного ринку Forex в світі. Відзначено, що характеристика валютного ринку дозволяє визначити тенденції та перспективи його розвитку в контексті глобалізованого фінансового ринку. Визначено, ринок Forex є важливою складовою у структурі світових фінансових ринків, оскільки він має виняткові характеристики та функції.

Відзначено, що світовий валютний ринок має позитивні перспективи для довгострокового розвитку завдяки глобалізаційним процесам, інтеграції фінансового сектору, економічній експансії і технологічному прогресу.

3. Проведено аналіз розвитку валютних ринків в окремих країнах світу в умовах пандемії COVID–19. Відзначено, що є тенденція до спаду і знецінення

національних валют описаних вище держав в цілому, але є відмінності в темпах спадання.

Розвинені країни значно менше відчують негативний вплив на їх економічні системи, тоді як для країн, що знаходяться в процесі розвитку, економічні наслідки пандемії, очевидно, будуть більш серйозними.

Відзначено, що у період 2020–2023 років в більш ніж половині країн світу спостерігалось значне зниження валют, зокрема в 21 країні воно становило більш ніж 10%, а в дев'яти країнах – більш ніж 25%. Проаналізовано і надано детальну характеристику 6 країн світу з найгіршими показниками їх національних валют відносно долара США цього періоду.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНИХ РИНКІВ У СВІТІ

3.1. Перспективи впливу криптовалют на валютні ринки та на економіку країн світу в умовах глобалізації

Сучасний світ характеризується швидкою економічною глобалізацією та розвитком інноваційних технологій. Саме тому надзвичайно важливим є вивчення перспектив впливу криптовалют на валютні ринки та на економіку країн світу в цілому.

Це дослідження є доволі актуальним і дозволяє зрозуміти, як ці нові технології можуть змінити фінансову сферу та які наслідки це може мати для економіки загалом. Наразі криптовалюти не впливають на фінансову стабільність європейських валютних ринків. Саме так показало дослідження Європейського центрального банку. Але науковці вважають, що фактор ймовірності збільшення об'єму криптовалютних транзакцій може зробити валютні ринки більш вразливими.

Згідно з дослідженням Міжнародного валютного фонду, «криптовалюти можуть взаємодіяти з низкою інших активів, таких як долар США та євро. І власне через це мають здатність впливати на міжнародні валютні ринки. Більше того, науковці говорять про те, що криптовалюти можуть бути ефективним засобом збереження вартості, який може конкурувати з традиційними валютами» [51].

Дослідження показали, що криптовалюти можуть стати причиною різних проблем на європейських валютних ринках. Серед них можна виділити:

- збільшення ризику фінансової нестабільності або ж волатильності. Криптовалюти є волатильними, що може негативно впливати на функціонування європейських валютних ринків;
- зростання кількості шахрайств та кібератак;
- зменшення довіри до традиційних фінансових інституцій та зниження

попиту на євро та інші валюти. Криптовалюти можуть стати конкурентами для традиційних валют, що може призвести до конкуренції між ними;

– регулювання. Криптовалюти потребують регулювання, оскільки вони можуть бути використані для незаконних операцій, таких як відмивання грошей та фінансування тероризму.

Криптовалюти є новими інвестиційними інструментами, заснованим на блокчейн технології. За останні 10 років (з 2014 по 2023 рік) її курс зріс з 465 до 20 000 доларів США. Багато інвесторів та фінансових посередників вважають криптовалюту прибутковим активом, хоча її висока волатильність змінила традиційну теорію інвестування. Незважаючи на великий ризик фінансової бульбашки, криптовалюти продовжують стрімко зростати в ціні.

У 2022 році на ринку віртуальних валют було зареєстровано понад 10 000 криптовалют, що свідчить про значну актуальність та широку популярність нових фінансових активів.

У таблиці 3.1 наведено криптовалюти з найбільшим обсягом капіталізації станом на кінець 2022 року.

Таблиця 3.1

Криптовалюти з найбільшим обсягом капіталізації (на кінець 2022 р.)

№	Найменування криптовалюти	Поточна капіталізація (дол. США)	Курс (дол. США за віртуальну монету)
1.	Bitcoin	\$367,239,868,046	\$19,136.32
2.	Ethereum	\$158,223,154,016	\$1,286.50
3.	Tether	\$68,437,147,553	\$1
4.	USD Coin	\$2,748,016,385	\$1
5.	BNB	\$43,739,878,581	\$271.13
6.	Ripple	\$24,301,278,838	\$0.4876
7.	Binance USD	\$21,632,251,803	\$0.9999
8.	Cardano	\$12,609,676,453	\$0.3669
9.	Solana	\$10,718,570,816	\$29.93

10.	Dogecoin	\$7,864,950,120	\$0.05919
-----	----------	-----------------	-----------

Складено за [52].

Хоча Bitcoin продовжує займати провідну позицію серед інших криптовалют з точки зору ціни та ринкової капіталізації, загальний потенціал інших криптовалют виявляється суттєвою силою, що впливає на окремі національні та регіональні валютні ринки.

Криптовалюта передається за допомогою технології блокчейн, що забезпечує безпеку та надійність операцій, оскільки кожна транзакція записується в блокчейні і не може бути змінена без погодження всіх учасників мережі. Така технологія дозволяє здійснювати швидкі та анонімні перекази грошей без посередників. Також вона забезпечує повну децентралізацію зберігання даних, бо всі вузли системи використовують одну спільну базу даних транзакцій. Це дозволяє захистити інформацію від зовнішніх втручань і непередбачених обставин.

Вплив криптовалют на традиційні валюти певних країн пов'язаний зі зміною способу функціонування фінансової системи. Криптовалюти можуть стати альтернативою традиційним валютам, що може призвести до зменшення попиту на останні. Однак, водночас, криптовалюти можуть стати додатковим інструментом для інвестування та збереження активів, що може підвищити їх популярність. Також, вплив криптовалют на традиційні валюти пов'язаний зі зміною регулювання фінансового сектору та збільшенням конкуренції між різними видами валют.

Потрібно зазначити, що вплив крипто валют на валютні ринки є предметом дискусій щодо статусу традиційних валют у фінансовій системі та нездатності урядів і центральних банків повністю регулювати ринок криптовалют. Однак, національні грошові ринки не безпосередньо піддаються впливу ринків криптовалют, що означає, що вони наразі не становлять загрози для фінансових систем окремих країн або світової економіки.

Криптовалюти почали функціонувати як альтернативна валютна система, зокрема для електронних платежів, що має прямий вплив на грошову масу та загальну вартість. Вони впливають на банківський та приватний сектор,

створюючи нові можливості та виклики для фінансової системи, зокрема для валютних ринків.

Україна стала важливим гравцем на світовому ринку криптовалют, з великою кількістю громадян, які мають досвід володіння та користування криптовалютами. Україна має значну кількість державних службовців та депутатів, які зазначили наявність криптоактивів у своїх деклараціях. За даними Chainalysis, Україна займає третє місце у світі за використанням криптовалют серед 146 країн. На сьогоднішній день більше 50 українських компаній пропонують свої товари та послуги за криптовалюту (таблиця 3.2). Все це свідчить про значний розвиток цифрової економіки в Україні.

Таблиця 3.2

Компанії, які пропонують свої товари та послуги за крипто валюту

№	Компанії, які пропонують купівлю своїх товарів та послуг за криптовалюту
1.	Доставка квітів «UFL»
2.	Заклад громадського харчування «Mister Cat»
3.	Мережа АЗС WOG
4.	Мережа електротехніки «ТехноЇжак»
5.	Техніка для майнінгу «Hotmine»
6.	Торгова мережа «Фокстрот»
7.	Торговельна мережа супермаркетів «Varus»
8.	Туристична компанія «Farvater»
9.	Хостинг-провайдер «SIM-Networks»
10.	Юридична фірма «Juscutum»

Складено за [38].

У лютому 2022 року було прийнято Закон України «Про віртуальні активи» №2074-IX, який став важливою подією для української економіки та

фінансової системи. Він встановлює правовий статус і регулює використання віртуальних активів в різних сферах життя, включаючи фінансові транзакції та інвестиції. Закон також встановлює правила для діяльності компаній, які працюють з криптовалютою, забезпечуючи їхню безпеку та захист інтересів користувачів. Прийняття цього закону сприятиме розвитку інноваційних технологій та залученню інвестицій в українську економіку.

Україна запустила свою першу емітовану криптовалютну платіжну картку під назвою Weld у вересні 2022 року, хоча в країні триває складна і тривала війна з Росією. Ця картка була створена спільними зусиллями Unex Bank, Mastercard та Weld Money. Цей запуск відкриває нові можливості для українських громадян та бізнесу, дозволяючи їм здійснювати безпечні та швидкі фінансові операції з використанням крипто валют. Це також підвищує прозорість та надійність фінансових операцій, що сприяє зміцненню довіри до криптовалют у країні.

У період війни криптовалютні надходження можуть мати важливе значення, забезпечуючи при цьому фінансову підтримку Україні. Починаючи з лютого 2022 року до червня 2022 року, Україна отримала значну суму криптовалютних добровільних внесків, яка перевищує 120 мільйонів доларів США, згідно з інформацією від Forbes.

У таблиці 3.3 показано перспективи використання криптовалют та їх впливу на валютні ринки та фінансову систему країн загалом, а саме:

- зменшення залежності від зовнішніх фінансових інституцій. Використання криптовалют дозволяє уникнути втрати контролю над фінансовими операціями через залучення зовнішніх банків або платіжних систем;
- зниження витрат на міжнародні перекази. Криптовалюти дозволяють швидко та ефективно здійснювати міжнародні платежі без посередництва банків та знижують витрати на комісії;
- збільшення доступності фінансових послуг. Використання криптовалют дозволяє людям без банківських рахунків отримувати фінансові послуги, що сприяє фінансовій інклюзії;

- захист від інфляції. Криптовалюти, такі як Bitcoin, мають обмежену кількість випуску, що дозволяє захистити власні активи від інфляції та зберегти їх покупної спроможності;

- сприяння розвитку інновацій. Використання криптовалют стимулює розвиток нових технологій та інновацій у фінансовій сфері, що може позитивно вплинути на економіку країни;

- забезпечення прозорості та безпеки. Технологія блокчейн, на якій базуються криптовалюти, забезпечує прозорість та недоступність для змін даних, що сприяє підвищенню безпеки фінансових операцій.

Таблиця 3.3

Перспективи використання криптовалют та їх впливу на валютні ринки та фінансову систему країн загалом

№	Перспективи використання криптовалют та їх впливу на валютні ринки та фінансову систему країн загалом
1.	Зменшення залежності від зовнішніх фінансових інституцій.
2.	Зниження витрат на міжнародні перекази.
3.	Збільшення доступності фінансових послуг.
4.	Захист від інфляції.
5.	Сприяння розвитку інновацій.
6.	Забезпечення прозорості та безпеки.

Складено за [23].

Зміни в фінансовій системі країни безпосередньо залежать від стрімкого розвитку процесів діджиталізації та глобалізації, який, в свою чергу, потребує від всіх суб'єктів швидкого реагування та стійкості. Це особливо важливо, коли мова йде про зміни в роботі валютних ринків, яка має мають прямий вплив на розвиток економіки. У сучасному світі споживачі все більше вимагають

оперативності, безпеки та незалежності у розрахунках. Криптовалюти можуть задовольнити ці потреби, забезпечуючи захищені та незалежні розрахунки, які не залежать від зовнішніх факторів. Таким чином, перспективи використання криптовалют та їх впливу на валютні ринки є досить високими, оскільки вони можуть стати ефективним інструментом для забезпечення безпеки та незалежності у фінансових операціях.

Україна активно розвиває ринок криптовалют, що стало можливим завдяки відкриттю криптобірж та платіжних систем, які дозволяють проводити операції з криптовалютами. Уряд України визнає потенціал криптовалют та блокчейн-технологій для розвитку економіки країни та активно працює над створенням сприятливого регуляторного середовища для розвитку цього ринку. Наразі, ринок криптовалют в Україні є перспективним та залучає увагу як інвесторів, так і користувачів. Також Україна може скористатися розвитком ринку криптовалют як важливим фактором в економічному відновленні після перемоги.

Таким чином, з'ясувавши перспектив впливу криптовалют на валютні ринки та на економіку країн світу в цілому, можна зазначити, що вони мають значний потенціал для зміни фінансової системи, забезпечення більшої приватності та безпеки транзакцій, а також для створення нових можливостей для інвестування та розвитку бізнесу. Однак, їх використання також пов'язане з ризиками, такими як висока волатильність та недостатнє регулювання. Тому важливо провести в майбутньому ретельні дослідження ринку та ризиків, що пов'язані з цим видом інвестицій.

3.2. Сучасний стан та тенденції валютних ринків в контексті їх впливу на світову економіку

Для ефективного функціонування ринків необхідно аналізувати їх тенденції розвитку, прогнозувати ринкові рухи та аналізувати ринкові настрої. Валютний ринок є важливою складовою економіки будь-якої країни, включаючи Україну. Він відображає стан економіки держави і має значний

вплив на її фінансову стабільність. Український валютний ринок зазнав серйозних труднощів через кризові події, такі як антитерористична операція на сході України, пандемія COVID-19 та воєнне вторгнення на початку 2022 року, що призвело до девальваційного тиску на гривню.

«Стан валютного ринку України є складним і залежить від багатьох факторів. Національний банк України відіграє важливу роль у регулюванні валютного ринку шляхом встановлення офіційного курсу гривні та проведення інтервенцій на ринку» [7]. Зовнішні фактори, такі як зовнішній торговельний баланс, інвестиції та міжнародні фінансові потоки, також впливають на стан валютного ринку України. Український валютний ринок за останні роки переживає значні коливання. Значний спад гривні спостерігався в 2014 році, коли Росія анексувала Крим та почалася війна на сході України. Однак, з часом гривня почала зміцнюватися, що було пов'язано з підвищенням довіри до української економіки та зовнішніх інвестицій. Також вплив на валютний ринок мали міжнародні кредити та допомога від міжнародних організацій. На сьогоднішній день, валютний курс гривні залежить від політичної та економічної ситуації в країні та світі.

В сучасний період під час процесу глобалізації, саме країни, в яких валютні відносини налагоджені, стабільно розвиваються і є стійкими. Оскільки валютний ринок є важливою складовою ринкової економіки, яка зазвичай характеризується міцністю та еластичністю навіть під час кризових ситуацій чи глобальних змін. Країни з ефективним валютним ринком здатні забезпечити фінансову стабільність своїх громадян, що дозволяє їм краще пристосуватися до нових умов.

На сьогоднішній день ситуація на валютному ринку України є нестабільною і неоднозначною. Український валютний ринок є дуже чутливим до зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на економіку країни. Одним з найбільш важливих факторів є війна, яка має значний вплив на курс гривні та інші валютні показники. Закриття портів та припинення експорту спричинили негативні наслідки, але відкриття зернового коридору позитивно вплинуло на ситуацію. Залежність від імпорту, особливо в енергетичному

секторі, також впливає на стан валютного ринку. Нестача готівкової валюти в країні виникає через порушення логістики та надмірний попит. Інші чинники, які впливають на валютний ринок України, включають політичну нестабільність, економічну ситуацію в країні та світові тенденції. Враховуючи ці чинники, валютний ринок України може бути дуже непередбачуваним та вимагати від учасників ринку постійного аналізу та адаптації до змін.

Наразі долар коштує 36,56 грн за офіційним курсом, але в обмінниках вартість одного долара більша, ніж 40 грн. Багато експертів вважають, що такий курс не відображає реальних ринкових умов і встановлений лише для збагачення, тому називають його маніпулятивним. У зв'язку з цим, Національний банк України заявляє, що готовий продавати валюту, щоб знизити завищені курси та збільшити попит.

Національний банк України (НБУ) активно займається регулюванням валютного ринку, зосереджуючись на підтримці курсу національної валюти та забезпеченні ліквідності ринку. Стратегія регулювання включає кілька етапів, на кожному з яких вибирається найкращий інструмент впливу на ринок. Валютні інтервенції на міжбанківському валютному ринку є найпоширенішим засобом, який використовується сьогодні.

Регулювання валютного ринку України в умовах фінансової нестабільності воєнного часу є доволі складним завданням, яке вимагає ефективних заходів для забезпечення стабільності та збереження валютних резервів країни. За період 2022-2023 роках Національний банк України використовував різні інструменти для стабілізації валютного курсу, зокрема валютні інтервенції, регулювання грошової бази та встановлення процентних ставок. У цілому, валютний ринок України залишається нестабільним у воєнний період.

Розуміння тенденцій та поточного стану світових валютних ринків може допомогти прийняти обґрунтовані рішення. В контексті даного дослідження цікавими є тенденції та сучасний стан валютних ринків (рис. 3.1) та їх вплив на світову економіку.

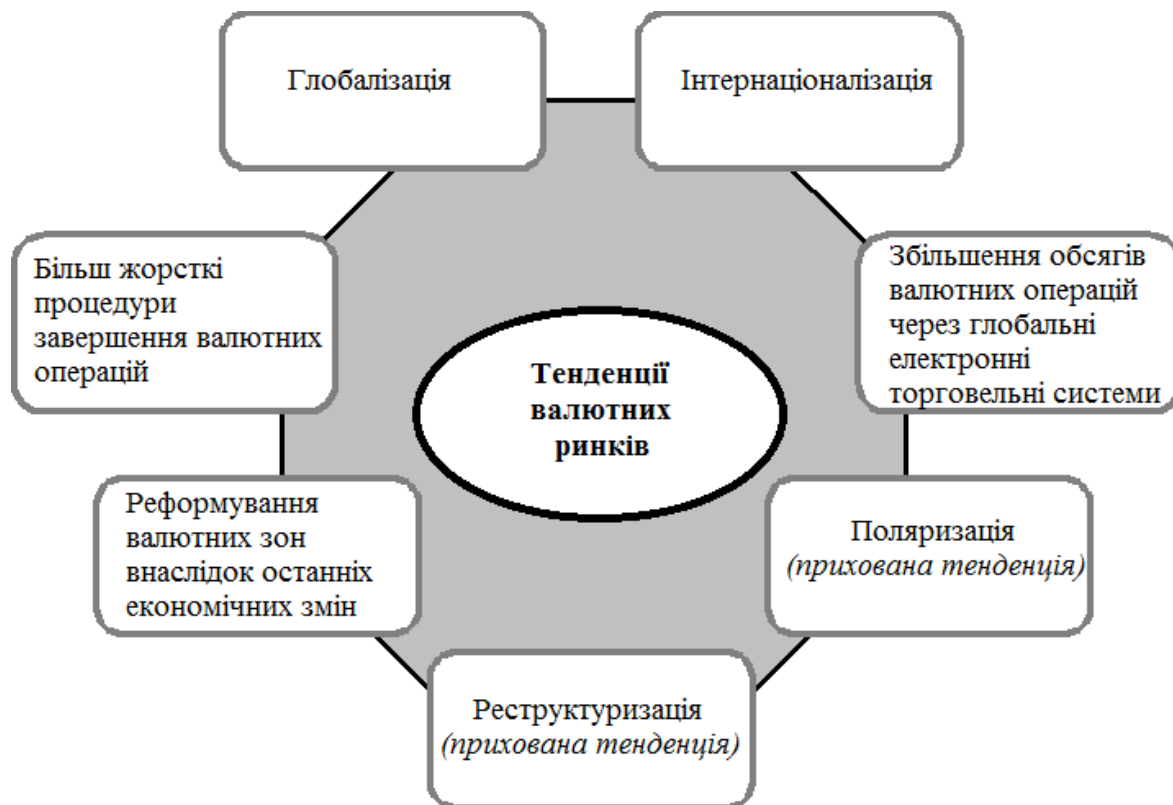

Рис. 3.1. Тенденції валютних ринків

Складено на основі [7].

У світі спостерігається розвиток тенденції до глобалізації та інтернаціоналізації фінансових ринків. Це означає, що фінансові ринки стають все більш інтегрованими та залежними один від одного. Це може мати як позитивні, так і негативні наслідки для економіки країн та глобальної фінансової системи в цілому. Ця тенденція базується на прозорості ринку для інвесторів. Прозорість ринку є фундаментальним критерієм, який має величезне значення на світових фінансових ринках. Інформація від аналітиків щодо прогнозів прибутку та ризиків інвесторів є важливою для прийняття рішення щодо інвестування коштів. Недоступність інформації та відсутність прозорості на ринку можуть призвести до відмови інвесторів від вкладення коштів. У країнах, де існує висока прозорість ринку, інвестори можуть отримати інформацію про прибутковість будь-якого фінансового інструменту на екрані комп'ютера протягом короткого часу. Це сприяє збільшенню довіри до ринку та залученню інвестицій.

На сьогоднішній день більшість країн світу вільно торгує валютами через

різні фінансові компанії, інвестиційні та пенсійні фонди, імпортно–експортні компанії та банки. Всі вони разом утворюють єдину міжнародну систему – валютний ринок (FCEM). Залежність від торгівлі валютою залежить від того, наскільки країни взаємозалежні в бізнесі та торгівлі [18].

Ринок FOREX характеризується низкою переваг перед фондовими ринками, оскільки завжди є готові покупці та продавці, що забезпечує високу ліквідність. Наприклад, на фондових ринках часто буває, що ціни на акції падають, і тоді інвесторам важко знайти покупців на свої акції. На противагу цьому, «на міжнародних валютних ринках завжди є попит та пропозиція на валюту, що дозволяє здійснювати операції купівлі–продажу в будь–який момент часу» [18].

Валютний ринок має більшу свободу в коливанні валютних курсів порівняно з ринком акцій та іншими фондовими ринками. Цінові рухи на фондовому ринку обмежуються протягом однієї торгової сесії, що впливає на потенціал зростання або падіння ціни на акції та інші цінні папери. Щоденний оборот на валютному ринку досягає мільярдів доларів щодня і залежить від багатьох факторів, таких як політична ситуація, економічний стан країн, геополітичні події. Цей ринок має значно більший оборот, ніж інші окремі ринки, включаючи фондовий. Водночас, світові інвестори проявляють стійкий інтерес до вкладення коштів у торгівлю валютою, що відображається у рекордному обсязі на валютному ринку.

Зазначається, що валютний ринок є дуже важливим для бізнесу та інвесторів, оскільки він є найприбутковішим та дозволяє здійснювати міжнародні транзакції та заробляти на різниці курсів валют. Та найбільша вигода для трейдерів на цьому ринку залежить від їхньої здатності аналізувати ринкові тенденції та приймати вірні рішення щодо купівлі та продажу валют. Важливо також мати доступ до надійної торгової платформи та інформації про новини та події, що впливають на ринок. Успіх на валютному ринку залежить від комбінації знань, досвіду та правильних стратегій. Отож, як підтверджують світові тенденції в інвестиційній практиці, валютний ринок є важливим сектором для інвестування. Більше того, ринок FOREX та його форвардний

валютний ринок як його структурне відгалуження взаємодіють між собою, що дозволяє забезпечити більш ефективну торгівлю валютами. Інвестори мають дві можливості: заробити на спекулятивній торгівлі валютою та захистити свої валютні кошти від ризиків за допомогою хеджування.

На практиці валютний ризик – це можливість втратити гроші при здійсненні різних фінансових операцій через зміну курсу іноземної валюти в порівнянні з національною валютою. Підприємства, які займаються імпортом або експортом, стикаються з валютним ризиком, який виникає внаслідок визначення цін в іноземній валюті. Наприклад, укладення угод з імпортерами та експортерами може призвести до збитків для підприємств, у разі знецінення валюти ціни відносно власної валюти між укладенням угоди та платежем за контрактом.

Тож світовий валютний ринок є важливим елементом світової економіки, який включає в себе національні валютні ринки всього світу. Він як глобальна мережа локальних валютних ринків, які зв'язані між собою за допомогою супутникового та мобільного зв'язку. Відбувається постійний рух коштів між ринками, що залежить від інформації та прогнозів учасників ринку щодо позицій у певній валюті. Через те, що ринки по всьому світу розташовані в різних часових зонах, то варто зазначити, що валютні ринки працюють цілодобово. Всі головні торги починаються зранку в Токіо та Сідней, потім переходять до Гонконгу та Сінгапуру, а закінчуються в Франкфурті, Цюріху, Лондоні, Нью-Йорку, Сан-Франциско та Лос-Анджелесі. Міжнародний валютний ринок є найбільш активним та ліквідним у перші години за європейським часом, коли одночасно відкриваються центри торгівлі іноземною валютою в Європі та на східному узбережжі США, що робить цей час найбільш вдалим для здійснення валютних операцій [32].

Саме від глобальних економічних та політичних процесів залежить розвиток тих чи інших тенденцій на міжнародному валютному ринку. Загалом ці тенденції є комплексом чинників, які забезпечують покращення загальної системи міжнародних економічних відносин та відповідають потребам сучасної економіки та суспільства. Найбільш вираженою є тенденція до збільшення

обсягів валютних операцій через глобальні електронні торговельні системи, що свідчить про високий рівень розвитку інформаційних технологій. Одночасно з цим, зміни на міжнародному валютному ринку призвели до необхідності реформування цієї сфери з точки зору більш жорстких процедур завершення валютних операцій.

У сучасному світі спостерігається тенденція до зростання кількості суб'єктів валютного ринку, що, в свою чергу, сприяє розширенню його меж. Останні економічні зміни, що відбулися, є основною причиною, через яку всі країни активно працюють над реформуванням валютних зон, що є пріоритетним завданням для кожної з них. Реформи, спрямовані на усунення можливості укладання тіньових угод, проходять різні етапи від регіонального до міжнародного рівня та базуються на регулюванні міжнародного законодавства [7].

Тож у формуванні та розвитку світових валютних систем та валютних угод можна спостерігати різні тенденції. На сьогоднішній день долар став провідною міжнародною резервною валютою завдяки глобалізації і зміцнив своє лідерство, що робить його важливим елементом світової економіки. Але в той же час, з'явилася євро як резервна валюта та країни Південно–Східної Азії та СНД докладають зусиль, щоб розвивати свої валютні системи та стати більш конкурентоспроможними.

Загалом сьогодні відбуваються доволі суттєві та значні зміни в глобальній економічній системі. Змінюються майже всі сектори світового господарства, але найбільш відчутні трансформації в системі розвитку міжнародного валютного ринку. Глобалізація найбільше відчутна на світовому валютному ринку. Адже там національні валютні ринки об'єднуються в одну систему. Світовий валютний ринок працює цілодобово і кошти на ньому постійно переміщуються між фінансовими центрами, тобто перебувають у русі. За підрахунками світовий валютний ринок має щоденний оборот в розмірі 1,5–2 трлн. доларів США. При цьому відбувається якісна зміна валют, якими торгують на валютному ринку.

У світовому валютному ринку спостерігається поки прихована тенденція

до процесу реструктуризації та поляризації. Це означає, що деякі валюти стають більш популярними та впливовими, тоді як інші втрачають свою значимість. Цей процес може мати великий вплив на економіку країн та міжнародну торгівлю. Тому міжнародні фінансові інституції потребують реформ та змін у своєму функціонуванні. В новому тисячолітті постає головне питання та проблема – зміна світової валютної системи. Багато країн прагнуть відмовитися від долара США, який став базою валютного ринку у світі, і як наслідок, перейти до багатопольярної валютної системи. Це допоможе збільшити міжнародну ліквідність і зробить світові валютні резерви більш стабільними.

Висновки до розділу 3

1. З'ясовано перспективи впливу криптовалют на валютні ринки та на економіку країн світу в умовах глобалізації. Відзначено, що криптовалюти мають значний потенціал для зміни фінансової системи, забезпечення більшої приватності та безпеки транзакцій, а також для створення нових можливостей для інвестування та розвитку бізнесу. Показано, що наразі криптовалюти не впливають на фінансову стабільність європейських валютних ринків. Проаналізовано, що використання криптовалюти також пов'язане з ризиками, такими як висока волатильність та недостатня регуляція.

Відзначено, що перспективи використання криптовалют та їх впливу на валютні ринки є досить високими, оскільки вони можуть стати ефективним інструментом для забезпечення безпеки та незалежності у фінансових операціях.

2. Відзначено трансформації в системі розвитку міжнародного валютного ринку. Показано, що ефективне функціонування валютних ринків залежить від їх тенденції розвитку, ринкових настроїв та прогнозу подальших ринкових рухів. В контексті даного дослідження показано стан та сучасні тенденції міжнародних валютних ринків.

Серед них тенденції до глобалізації та інтернаціоналізації світових

валютних ринків; збільшення обсягів валютних операцій через глобальні електронні торговельні системи; необхідності реформування діяльності міжнародних валютних ринків з точки зору більш жорстких процедур завершення валютних операцій; реформування валютних зон внаслідок останніх економічних змін.

Зростання кількості суб'єктів валютного ринку, що, в свою чергу, сприяє розширенню його меж. Спостерігається поки прихована тенденція до процесу реструктуризації та поляризації.

Визначено, що саме від глобальних економічних та політичних процесів залежить розвиток тих чи інших тенденцій на міжнародному валютному ринку.

ВИСНОВКИ

Мета випускної кваліфікаційної роботи полягала в комплексному дослідженні особливостей функціонування валютних ринків у світі, розгляді теоретичних положень щодо розвитку міжнародних валютних ринків, а також визначенні тенденцій та перспектив розвитку валютних ринків у світі. Підсумовуючи дослідження, проведене в цій роботі, можна зробити низку висновків. Зокрема:

1. Проведено аналіз сутності, основних складових та значення міжнародних валютних ринків. Визначено, що міжнародний валютний ринок є важливим фактором для реалізації національних грошово–кредитних політик країн, які мають вплив на національну економіку. Уточнено, що регулювання цих політик є необхідним для забезпечення стабільності на міжнародному ринку. Встановлено важливість функціонування міжнародних валютних ринків для подальшого розвитку світової економіки.

2. Розглянуто визначальні чинники розвитку міжнародного валютного ринку. Відзначено, що розвиток валютного ринку залежить від низки соціально–політичних та фінансово–економічних факторів. Показано значний вплив міжнародного валютного ринку на глобальну економіку та розширення зовнішньоекономічних зв'язків. Визначено різні типи інструментів валютного регулювання.

3. Відзначено, що сучасний світовий валютний ринок характеризується високою мінливістю, а валютні операції – значною динамічністю і це безпосередньо впливає на розвиток світового ринку. Проаналізовано три основні групи суб'єктів валютних ринків у світі. Проведено детальну характеристику основних груп учасників міжнародних валютних ринків.

4. Проаналізовано динаміку розвитку валютних ринків у світі. Визначено різні сегменти розвитку міжнародного валютного ринку. Відзначено, що позитивну динаміку обмінних операцій зумовлено зростанням міжнародної торгівлі та інвестиційної активності, а також розвитком фінансових ринків та

технологій. Визначено також можливості та загрози розвитку валютних ринків в світі.

5. Проведено аналіз розвитку валютного ринку Forex в світі. Визначено, ринок Forex є важливою складовою у структурі світових фінансових ринків, оскільки він має виняткові характеристики та функції. Відзначено, що світовий валютний ринок має позитивні перспективи для довгострокового розвитку завдяки глобалізаційним процесам, інтеграції фінансового сектору, економічній експансії і технологічному прогресу.

6. Простежено розвиток валютних ринків в окремих країнах світу в умовах пандемії COVID–19. Визначено, що є тенденція до спаду і знецінення національних валют описаних у підрозділі 2.2 держав в цілому, але є відмінності в темпах спадання. Показано, що розвинені країни значно менше відчують негативний вплив на їх економічні системи, тоді як для країн, що знаходяться в процесі розвитку, економічні наслідки пандемії, очевидно, будуть більш серйозними. Відзначено, що у період 2020–2023 років в більш ніж половині країн світу спостерігалось значне зниження валют, зокрема в 21 країні воно становило більш ніж 10%, а в дев'яти країнах – більш ніж 25%. Проаналізовано і надано детальну характеристику 6 країн світу з найгіршими показниками їх національних валют відносно долара США цього періоду.

7. З'ясовано перспективи впливу криптовалют на валютні ринки та на економіку країн світу в умовах глобалізації. Відзначено, що криптовалюти мають значний потенціал для зміни фінансової системи, забезпечення більшої приватності та безпеки транзакцій, а також для створення нових можливостей для інвестування та розвитку бізнесу. Показано, що наразі криптовалюти не впливають на фінансову стабільність європейських валютних ринків. Проаналізовано, що використання криптовалют також пов'язане з ризиками, такими як висока волатильність та недостатня регуляція. Відзначено, що перспективи використання криптовалют та їх впливу на валютні ринки є досить високими, оскільки вони можуть стати ефективним інструментом для забезпечення безпеки та незалежності у фінансових операціях.

8. Визначено сучасний стан та тенденції валютних ринків в контексті їх впливу на світову економіку. Показано, що ефективне функціонування валютних ринків залежить від їх тенденції розвитку, ринкових настроїв та прогнозу подальших ринкових рухів. Серед них тенденції до глобалізації та інтернаціоналізації світових валютних ринків; збільшення обсягів валютних операцій через глобальні електронні торговельні системи; реформування діяльності міжнародних валютних ринків з точки зору більш жорстких процедур завершення валютних операцій; реформування валютних зон внаслідок останніх економічних змін; до процесу реструктуризації та поляризації (поки прихована тенденція). Відзначено, що саме від глобальних економічних та політичних процесів залежить розвиток тих чи інших тенденцій на міжнародному валютному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнян С. С., Добриніна Л.В. Фінансовий ринок. Київ : Гуляєва В. М. 2018. 484с.
2. Бабійчук Т. П. Роль та значення валютного ринку в функціонуванні економіки держави. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2013. № 15. С. 90–93.
3. Береславська О. І. Курсоутворення гривні в контексті змін у світовій валютній системі *Вісник Національного банку України*. 2014. № 3. С. 10–16.
4. Бідник Н. Б. Курсові коливання: коливання та їх вплив на економіку. *Науковий вісник НЛТУ*. 2017. №21.3. С. 149–157.
5. Бодрова Н. Е. Валютний ринок: стан, проблеми, перспективи. *Економіка*. 2012. № 1. С. 102 –114.
6. Боринець С. Я., Делас В. А. Сучасні тенденції розвитку світового валютного ринку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2012. №138. С.18–21.
7. Бударіна Н. О. Тенденції розвитку сучасного валютного ринку в умовах нестабільності світової фінансової системи. *Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право*. 2012. №2. С. 27–31.
8. Веріга Г. В. Механізми регулювання валютного ринку та аналіз ефективності їх інструментів. *Економічний часопис*. 2015. № 9/10. С. 68– 72.
9. Висоцька М.П. Дослідження антикризових підходів управління макроекономікою. *Стратегія розвитку України: наук. журн*. Київ: НАУ, 2018. № 1. С. 107–111.
10. Возняк Г.В. Забезпечення інноваційного зростання економіки регіону шляхом ефективного використання фінансового потенціалу реального сектора. *Вісник Університету банківської справи*. 2016. № 1. С. 19–24.
11. Глущенко С. В. Монетарна політика: теоретико–методологічні аспекти: підручник. Київ : НаУКМА, 2017. 64 с.
12. Гончар А. Є. Валютний ринок України як складовий сегментсвітового фінансового ринку. Суми: СумДУ, 2020.54 с.

13. Гончарук І. В., Мацько О. М., Шпаргало Г.Є. Досвід валютно–курсового регулювання у трансформаційних економіках. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2010. Випуск 33. С.176–180.
14. Груй А. І., Лепушинський В. О. Застосування валютних інтервенцій як додаткового інструменту за режиму інфляційного таргетування: приклад України. *Вісник Національного банку України*, 2016. №238. С.41–59.
15. Дема Д. І. Абрамова І. В., Недільська Л. В. Фінансовий ринок: навч. посібн. Житомир, 2017. 216 с.
16. Дзюблюк О. В., Владимир О. М. Банки у системі організації валютних відносин : монографія. Тернопіль: ТзОВ: «Терно–граф», 2014. 296 с.
17. Звіт Global Financial Integrity. Global Financial Integrity. URL: <https://gfintegrity.org/> (дата звернення: 08.09.2023).
18. Івасів Б. С. Міжнародні ринки грошей і капіталів : навч.–метод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ. 2008. С. 120.
19. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка : в питаннях та відповідях. Київ, 2017. С. 146.
20. Коломієць Д.І. Розвиток валютного ринку України : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра : спец. 292 Міжнародні економічні відносини. Суми : Сумський державний університет, 2021. 40 с.
21. Косова Т. Д., Терещенко О. В. Поведінковий підхід до регулювання економічних процесів на валютному ринку та їх моделювання. *Економіка та держава*. 2021. № 8. С. 47–52.
22. Краус, К. М., Краус, Н. М., Манжура, О. В. Інструменти та механізми регулювання валютного ринку в умовах інституціональних змін національної економіки. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2022. 2(10), С. 4–18.
23. Крук З.В. Сучасний стан та проблеми валютного ринку України. *ЛНУ ім. Івана Франка*. Львів, 2018. 44 с.
24. Лавров Р. В. Сучасні тенденції валютного регулювання в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 4–11.
25. Макаренко Ю. П., Вітер К. О. Аналіз сучасного стану та тенденцій

функціонування валютного ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. №2. С. 42–49.

26. Максимець Н.А., Баран Р.Я. Аналіз розвитку валютного ринку FOREX в світі. Збірник тез доповідей науково-практичної конференції «Сучасні детермінанти соціально-економічного розвитку», 18 травня 2023 року. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С.13-17.

27. Максимець Н.А., Баран Р.Я. Теоретичне обґрунтування визначальних чинників розвитку валютних ринків у світі. Збірник тез доповідей науково-практичної конференції «Актуальні проблеми глобалізованого світу», 19 жовтня 2023 року. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. С. 14-18.

28. Набок І.І. Міжнародний досвід діяльності центральних банків щодо подолання негативних наслідків, спричинених COVID–19. Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики. Міжнародна науково–практична конференція. Київ: Національний авіаційний університет, 2020. Том II. С. 127–136.

29. Набок І.І. Міжнародний досвід консолідації банків. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі. Міжнарод.наук.–практ.конференція. 13 квітня 2017 р. С.73–75.

30. Набок І.І. Проблема бідності в сучасній світовій економіці. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: збірник тез міжнародної науково–практичної конференції. Київ, НАУ, 2019. С. 57–61.

31. Набок І.І. Світові та вітчизняні тенденції процесів консолідації в банківській сфері. *Стратегія розвитку України*. 2018. №2. С. 106–111.

32. Нікіфоров П. О. Грошовий обіг і публічні фінанси: підручник для бакалаврів. Чернівці: Чернівець. нац. ун–т, 2019. 296 с.

33. Панікар Г.Ю. Трансформація міжнародних валютно–фінансових та кредитних відносин в умовах поширення технології блокчейну та крипто валют. Нові форми грошей та фінансових активів: становлення, перспективи, ризики: тези I Міжнар. наук.–практ. конф. (29 листопада 2017 р.). К.: КНЕУ, 2018. С.80–86.

34. Патица Н. І. Міжнародні валютно–кредитні відносини : навч.

посіб. Київ : Знання. 2012. 566 с.

35. Подорожній Є. Ю., Сіроха Д. І., Комірчий П.О. Проблема правового регулювання функціонування позабіржового (отс) валютного ринку (FOREX) в Україні та ЄС. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2017. 3 (5), С.367–375.

36. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій: Постанова Національного банку України від 14.06.2021 № 50 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text> (дата звернення: 08.09.2023).

37. Прокопенко Н.С., Мирончук В.М., Шепель І. В. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 2022. №41. С. 28–33.

38. Ричка М.А. Вплив фінансової глобалізації на розвиток світових фінансових криз. *Стратегія розвитку України*. 2018. № 1. С. 92–95.

39. Ричка М.А. Моделі структуризації фондових ринків. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: міжнар. наук.–практ. конф. К., 2019. С. 60–62.

40. Ричка М.А. Онтологія міжнародних фінансових ресурсів. *Стратегія розвитку України*. 2020. № 1. С. 149–152.

41. Ричка М.А. Особливості розвитку світових фондових ринків. *Стратегія розвитку України*. 2018. № 2. С. 123–129.

42. Ричка М.А. Розвиток фондових ринків. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: міжнар. наук.–практ. конф. К., 2016. С. 83–85.

43. Рогач О.І. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки. Київ: Київський університет, 1999. 302 с.

44. Сватко В. В., Лемешенко В. В. Розробка алгоритму прогнозування валютних ринків за допомогою технічного аналізу. *CPN Publishing Group, Osaka, Japan*. 2022. С. 93.

45. Сидоренко К.В. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі. Монографія. Київ: ФОП Маслаков, 2018. с. 50–65.

46. Слободяник С. П., Гродовський О. В. Основні фактори розвитку валютної системи світу в коротко та довгостроковій перспективі. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*, 2022. 12(4). С. 71–84. URL: <https://paperssds.eu/index.php/JSPSDS/article/download/466/552> (дата звернення: 08.09.2023).

47. Abuselidze G., Reznik N., Slobodianyuk A., Prokhorova V. Global Financial Derivatives Market Development and Trading On The Example Of Ukraine. *SHS Web of Conferences*, (74), 05001. 2020. URL: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207405001> (дата звернення: 08.09.2023).

48. Alagidede P. and Ibrahim M. On the Causes and Effects of Exchange Rate Volatility on Economic Growth. *Evidence from Ghana*. 2016. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.theigc.org/sites/default/files/2016/02/Alagidede-Ibrahim-2016-Working-paper.pdf> (дата звернення: 08.09.2023).

49. Bouri E., Molnár P., Azzi G., Roubaud D., Hagfors L. I. On the hedge and safe haven properties of Bitcoin: Is it really more than a diversifier? *Finance Research Letters*, 20. 2017. 192–198. URL: https://www.researchgate.net/publication/308778824_On_the_hedge_and_safe_haven_properties_of_Bitcoin_Is_it_really_more_than_a_diversifier (дата звернення: 08.09.2023).

50. Cheah E. T., Mishra T., Parhi M. Cryptocurrencies and their role in investment portfolios. *Journal of Alternative Investments*, 22(1). 2019. 8–23.

51. Cheah E. T., Mishra T., Parhi M. Volatility spillover between Bitcoin and traditional financial markets. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 58. 2019. 153–163.

52. Chugh A., Sharma R., Mehta K. Forex Risk Management By Smes and Unlisted Non-financial Firms: A Literature Survey. *Journal of Technology Management for Growing Economies*, 2(8), 2017. P. 145–166. URL: <https://doi.org/10.15415/jtmge.2017.82002> (дата звернення: 08.09.2023).

53. Claessens S., Kose M. A., Terrones M. E. The global financial cycle: Overview, analysis, and policy implications. *International Monetary Fund*. 2011.

40 p.

54. Dyhrberg A. H. Bitcoin, gold and the dollar—A GARCH volatility analysis. *Finance Research Letters*, 16, 2016. P. 85–92.

55. Gandal N., Hamrick J. T., Moore T., Oberman T. Price manipulation in the Bitcoin ecosystem. *Journal of Monetary Economics*, 95, 2018. P. 86–96.

56. Global imbalances and destabilizing speculation (2007), UNCTAD Trade and development report 2007 (Chapter 1B).

57. Holland J. B. International Financial Management. *European Management Journal*, 1(5), P. 47. [https://doi.org/10.1016/s0263-2373\(87\)80096-8](https://doi.org/10.1016/s0263-2373(87)80096-8) (дата звернення: 08.09.2023).

58. International Monetary Fund. *Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду*. URL: <https://www.imf.org/en/publications/weo> (дата звернення: 08.09.2023).

59. Statista. Inflation rate in Venezuela. URL: <https://www.statista.com/statistics/371895/inflation-rate-in-venezuela/> (дата звернення: 08.09.2023).

60. The BIS international financial statistics. *Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків*. URL: <https://www.bis.org/publ/rpfx10t.htm> (дата звернення: 08.09.2023).

61. Xe historical currency exchange rates chart. USD to ARS chart. URL: <https://www.xe.com/currencycharts/?from=USD&to=ARS&view=10Y> (дата звернення: 08.09.2023).

62. Xe historical currency exchange rates chart. USD to SCR chart. URL: <https://www.xe.com/currencycharts/?from=USD&to=SCR&view=10Y> (дата звернення: 08.09.2023).

63. Xe historical currency exchange rates chart. USD to SRD chart. URL: <https://www.xe.com/currencycharts/?from=USD&to=SRD&view=10Y> (дата звернення: 08.09.2023).

64. Xe historical currency exchange rates chart. USD to TRY chart. URL: <https://www.xe.com/currencycharts/?from=USD&to=TRY&view=10Y> (дата

звернення: 08.09.2023).

65. Yermack D. Bitcoin: Currency or Investment? *Journal of Economic Perspectives*, 27(2), 2013. P. 157–176. URL: <http://surl.li/lhlnw> (дата звернення: 08.09.2023).